

OP-Asuntoluottopankki Oyj

Toimintakertomus ja tilinpäätös 2015

Sisällysluettelo

Toimintakertomus	1
Tuloslaskelma ja tase	9
Rahavirtalaskelma	10
Oman pääoman muutoslaskelma	11
Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet	13
Riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteet	20
Tuloslaskelman ja taseen liitetiedot	27
Allekirjoitukset	42
Tilintarkastuskertomus	

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS

OP-Asuntoluottopankki Oyj (OPA) on osa OP Ryhmää, ja sen rooli on yhdessä Pohjola Pankki Oyj:n kanssa vastata OP:n varainhankinnasta raha- ja pääomamarkkinoilta. OPA vastaa ryhmän kiinteistövakuudellisesta varainhankinnasta laskemalla liikkeeseen katettuja joukkovelkakirjalainoja. OP:lla ei ole itsenäistä asiakasliiketoimintaa eikä omaa palveluverkostoa, vaan osuuspankit hoitavat asiakassuhteet ja luottojen hallinnoinnin paikallisesti.

Joukkovelkakirjalainojen vakuudeksi asetettavat asuntoluotot OPA joko ostaa OP Ryhmän jäsenpankeilta tai merkitsee väliluottoa ottaneiden pankkien taseista. Puitesopimuksen tehneet osuuspankit ja Helsingin OP Pankki Oy voivat myös OP:An asettamien ehtojen puitteissa myöntää luottoja suoraan asiakkailleen OP:An lukuun.

OP:An luottokanta kasvoi 9 610 miljoonaan euroon (9 329)¹. Luottokantaa ostettiin vuonna 2015 yhteensä 1 992 miljoonalla eurolla.

Tammi-joulukuussa OPA laski liikkeeseen kaksi kansainvälisille pääomamarkkinoille suunnattua kiinteäkorkoista kiinteistövakuudellista joukkovelkakirjalainaa, jotka saivat luottoluokittajilta korkeimmat luokitukset. Syyskuussa liikkeeseen laskettu, nimellisarvoltaan 1 000 miljoonan euron joukkovelkakirjalaina on maturiteetiltaan 7 vuoden mittainen. Marraskuussa liikkeeseen lasketusta 5 vuoden mittaisesta ja nimellisarvoltaan 1 250 miljoonan euron lainasta välitettiin osuuspankeille 713 miljoonalla eurolla väliluottoja.

Keskinäinen vastuu

Talletuspankkien yhteenliittymästä annetun lain mukaan yhteenliittymä muodostuu yhteenliittymän keskusyhteisöstä (OP Osuuskunta), keskusyhteisön jäsenluottolaitoksista ja niiden konsolidointiryhmiin kuuluvista yrityksistä sekä sellaisista luottolaitoksista, rahoituslaitoksista ja palveluyrityksistä, joiden äänivallasta edellä mainitut yhdessä omistavat yli puolet. Yhteenliittymää valvotaan konsolidoidusti. OP Osuuskunnan jäseniä olivat 31.12.2015 yhteensä 178 osuuspankkia sekä Pohjola Pankki Oyj, Helsingin OP Pankki Oy, OP-Asuntoluottopankki Oyj, OP-Korttiyhtiö Oyj ja OP-Prosessipalvelut Oy. Keskusyhteisö on velvollinen antamaan jäsenluottolaitoksilleen ohjeita niiden sisäisestä valvonnasta sekä riskienhallinnasta, niiden toiminnasta maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden turvaamiseksi sekä yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamisesta yhteenliittymän yhdistellyn tilinpäätöksen laatimisessa.

Yhteenliittymään kuuluvat yritykset ovat lain mukaan keskinäisessä vastuussa toistensa veloista. OP Ryhmän vakuutusyhtiöt eivät kuulu keskinäisen vastuun piiriin. Yhteenliittymän keskusyhteisö OP Osuuskunta on velvollinen suorittamaan tarvittaessa tukitoimena jäsenpankille määrän, joka on tarpeen jäsenpankin selvitystilän estämiseksi. Lisäksi keskusyhteisö vastaa jäsenpankin niistä veloista, joita ei saada suoritetuksi jäsenpankin varoista.

Jäsenpankki on velvollinen suorittamaan keskusyhteisölle osuutensa määrästä, jonka keskusyhteisö on suorittanut joko toiselle jäsenpankille tukitoimena taikka toisen jäsenpankin velkojalle maksuna erääntyneestä velasta, johon velkoja ei ole saanut suoritusta jäsenpankilta. Jäsenpankilla on lisäksi keskusyhteisön maksukyvyttömyystilanteessa osuuskuntalaissa tarkoitettu rajaton lisämaksuvelvollisuus keskusyhteisön veloista.

Jäsenpankin vastuu määrästä, jonka keskusyhteisö on jonkin jäsenpankin puolesta tämän velkojalle suorittanut, jakautuu jäsenpankkien kesken niiden viimeksi vahvistettujen taseiden loppusumman mukaisessa suhteessa.

1) Suluissa on vertailulukuvuodelta 2014. Tuloslaskelma- ja muiden kertymätyyppisten lukujen osalta vertailuna on tammi-joulukuun 2014 luku. Tase- ja muiden poikkileikkaustyyppisten lukujen osalta vertailuna on edellisen tilinpäätöksen (31.12.2014) luku.

Kiinteistövakuudellisen joukkovelkakirjan haltijalla on lain kiinnitysluottopankkitoiminnasta 25 §:n mukaisesti OPAn selvitystilän tai konkurssin estämättä oikeus saada suoritus koko joukkovelkakirjalainan laina-ajalta sopimusehtojen mukaisesti joukkovelkakirjalainan vakuudeksi merkityistä varoista ennen muita saatavia.

Tuloskehitys

OPAn keskeiset tuloserät kehittyivät vuonna 2015 seuraavasti:

Tuhatta euroa	1–12/2015	1–12/2014
Korkokate	73 355	55 011
Palkkiotuotot, netto	-43 361	-32 394
Kaupankäynnin nettotuotot	0	-1
Sijoitustoiminnan nettotuotot	22	1
Liiketoiminnan muut tuotot	1	1
Yhteensä	30 017	22 618
Kulut		
Henkilöstökulut	382	385
Muut hallintokulut	2 612	2 300
Liiketoiminnan muut kulut	1 924	1 506
Yhteensä	4 918	4 191
Saamisten arvonalentumiset	210	-150
Tulos ennen veroja	25 308	18 277

Yhtiön taloudellinen asema säilyi katsauskaudella vakaana. Koko vuoden tulos ennen veroja oli 25 308 tuhatta euroa (18 277).

Tase ja taseen ulkopuoliset sitoumukset

OPAn taseen loppusumma oli vuoden lopussa 10 872 miljoonaa euroa (9 803). Keskeisimpien tase- ja sitoumuserien kehitys on kuvattu alla olevassa taulukossa.

Keskeisiä tase- ja sitoumuseriä

Milj. euroa	31.12.2015	31.12.2014
Tase	10 872	9 803
Saamiset asiakkailta	9 610	9 329
Saamiset luottolaitoksilta	988	119
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	9 003	7 811
Velat luottolaitoksille	1 375	1 505
Oma pääoma	372	356
Taseen ulkopuoliset sitoumukset	1	3

Pankin luottokanta kasvoi tammi-joulukuussa 9 610 miljoonaan euroon (9 329). Tilikauden aikana luottokantaa kasvatettiin ostamalla asuntovakuudellisia luottoja OP Ryhmän jäsenpankeista OPAn taseeseen yhteensä 1 992 miljoonalla eurolla.

Kotitalouksien osuus luottokannasta oli joulukuun lopussa 99,8 prosenttia (99,8) ja yhteisöasiakkaiden 0,2 prosenttia (0,2). OPAlla oli vuoden lopussa yli 90 päivää rästissä olevia saamia yhteensä 6,4 miljoonaa euroa (4,7).

Yleiseen liikkeeseen laskettujen joukkovelkakirjalainojen kirjanpitoarvo oli vuoden lopussa 9 003 miljoonaa euroa. Joukkovelkakirjalainojen lisäksi OPA rahoitti toimintaansa Pohjola Pankki Oyj:stä nostetuilla rahoitusluotoilla. Katsauskauden lopussa rahoitusluottojen määrä oli 1 375 miljoonaa euroa (1 505).

OPA on suojannut asuntolainakantansa korkoriskin koronvaihtosopimuksilla. Koronvaihtosopimuksilla vaihdetaan suojattavien asuntolainojen pohjakorkokassavirrat Euribor-kassavirtoihin. OPA on vaihtanut myös liikkeeseen laskemiensa joukkovelkakirjalainojen kiinteät korot lyhyisiin markkinakorkoihin. OPAn korkojohdannaisportfolio oli yhteensä 18 323 miljoonaa euroa (18 034). Kaikki johdannaisopimukset on solmittu suojaustarkoituksessa. Kaikkien johdannaisopimusten vastapuolena on Pohjola Pankki Oyj.

Omat varat ja vakavaraisuus

Omat varat ja vakavaraisuus on esitetty EU:n vakavaraisuusasetuksen (EU 575/2013) mukaisesti. Luottoriskin vakavaraisuusvaatimus lasketaan käyttämällä luottoriskin sisäisten luokitusten menetelmää. Operatiivisten riskien pääomavaatimus lasketaan standardimenetelmällä.

OPAn ydinvakavaraisuus (CET1) oli joulukuun lopussa 140,2 (133,0) prosenttia. Lakisääteinen minimi ydinvakavaraisuudelle (CET1) on 4,5 prosenttia ja vakavaraisuussuhteelle 8 prosenttia. Luottolaitoslain mukainen 2,5 prosentin kiinteä lisäpääomavaatimus nostaa käytännössä alarajan ydinvakavaraisuudelle 7 prosenttiin ja vakavaraisuussuhteelle 10,5 prosenttiin.

OPAn korkein omien varojen minimivaade määräytyy Basel I -lattian mukaan. OPAn omat varat ylittivät Basel I -lattian joulukuussa 22,5 miljoonalla eurolla.

Omat varat ja vakavaraisuus, teur	31.12.2015	31.12.2014
Oma pääoma	371 937	356 459
Ydinpääoma (CET1) ennen vähennyksiä	371 937	356 459
Aineettomat hyödykkeet	-2 575	-2 610
Eläkevastuun ylikate, epäsuorat omistukset ja laskennalliset verosaamiset tappioista	-74	-55
Suunniteltu voitonjako/hallituksen esittämä voitonjako		-5 000
Osuus tuloksesta, jota ei ole tarkastettu	-20 288	
Arvon alentumiset - odotetut tappiot alijäämä	-2 046	-1 898
Ydinpääoma (CET1)	346 954	346 897
Ensisijainen pääoma (T1)	346 954	346 897
Omat varat yhteensä	346 954	346 897
Riskipainotetut erät		
Luotto- ja vastapuoliriski	219 560	237 258
Markkinariski		
Operatiivinen riski	27 846	23 527
Yhteensä	247 407	260 785
Suhdeluvut, %		
Ydinpääomien (CET1) vakavaraisuussuhde	140,2	133,0
Tier 1 vakavaraisuussuhde	140,2	133,0
Vakavaraisuussuhde	140,2	133,0
Basel I -lattia		
Omat varat	346 954	346 897
Basel I -lattian pääomavaatimus	324 461	304 995
Puskuri Basel I -lattiaan	22 493	41 901

Tunnuslukujen laskentakaavat:

Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde, %

Ydinpääoma / Riskipainotetut erät

Ensisijaisen lisäpääoman (Tier1) vakavaraisuussuhde, %

Ensisijainen lisäpääoma (Tier1) / Riskipainotetut erät

Vakavaraisuussuhde, %

Omat varat yhteensä / Riskipainotetut erät

Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut

Tunnusluku	2015	2014	2013
Oman pääoman tuotto (ROE), %	5,6	4,2	2,7
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,18	0,16	0,10
Omavaraisuusaste, %	3,42	3,64	3,99
Kulujen suhde tuottoihin, %	16	19	22

Tunnuslukujen laskukaavat

Oman pääoman tuotto (ROE), %

$$\frac{\text{Liikevoitto (-tappio)} - \text{Tuloverot}^*}{\text{Oma pääoma (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$$

Koko pääoman tuotto (ROA), %

$$\frac{\text{Liikevoitto (-tappio)} - \text{Tuloverot}^*}{\text{Taseen loppusumma keskimäärin (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$$

Omavaraisuusaste, %

$$\frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Taseen loppusumma}} \times 100$$

Kulujen suhde tuottoihin, %

$$\frac{\text{Hallintokulut} + \text{Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä} + \text{Liiketoiminnan muut kulut}}{\text{Korkokate} + \text{Tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista} + \text{Nettopalkkiotuotot} + \text{Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot} + \text{Myytavissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot} + \text{Suojauslaskennan nettotulos} + \text{Sijoituskiinteistöjen nettotuotot} + \text{Liiketoiminnan muut tuotot} + \text{Osuus osakkuusyritysten tuloksista (netto)}} \times 100$$

* Tilinpäätössiirtoihin sisältyvä verovaikutus huomioitu.

Riskienhallinta

OPAn hallitus on vahvistanut OP Osuuskunnan pankille antamat vakavaraisuuden hallintaa koskevat periaatteet ja toimintaohjeet sekä asettanut riskirajat keskeisimmille riskimittareille. Riskienhallinnan tärkein tavoite on turvata pankin riskinkantokyky ja varmistaa, ettei toiminnassa oteta niin suurta riskiä, että se vaarantaisi pankin kannattavuuden, vakavaraisuuden tai toiminnan jatkuvuuden. Riskienhallinta perustuu liiketoimintapäätöksiä tekevien henkilöiden ammattitaitoon ja varovaisuuteen sekä systemaattiseen riskien mittaamiseen, arviointiin ja rajoittamiseen. OP Osuuskunta ohjaa ja valvoo kaikkien OP Ryhmään kuuluvien yritysten, kuten OPAn riskienhallintaa.

OPAn riskit koostuvat luotto-, likviditeetti-, markkina- ja operatiivisista riskeistä. OP Osuuskunta on asettanut OPAn vakavaraisuudelle sekä luotto- ja markkinariskeille riskilimitit. OPAn hallitus on vahvistanut riskienhallintaa koskevat periaatteet ja ohjeet sekä asettanut riskirajat keskeisimmille riskimittareille. Hallitus valvoo riskienhallintaa ja seuraa säännöllisesti pankin riskinkantokykyä ja riskitilannetta. Pankin johto vastaa riskienhallinnan toteutuksesta hallituksen vahvistamien ohjeiden mukaisesti ja raportoi hallitukselle ja OP Osuuskunnalle säännöllisesti liiketoiminnasta, riskinkantokyvystä ja riskiasemasta. Kokonaisuutena OPAn suhtautuminen riskinottoon on maltillista.

Riskinkantokyky

OPAn riskinkantokyky säilyi hyvällä tasolla kertyneiden voittovarojen johdosta. Vakavaraisuussuhde oli 140,2 (133,0) prosenttia. Oman pääoman tuotto oli 5,6 prosenttia (4,2).

OPAn vakavaraisuutta ei pyritä turvaamaan voittovaroja kerryttämällä, vaan OP Osuuskunta turvaa OPAn vakavaraisuuden. Kannattavuustasoon vaikuttaa OPAn hoitopalkkiopolitiikka. Palveluyhtiönä OPA ei pyri maksimoimaan tulostaan, vaan omistajan asettaman minimitason ylittävä kannattavuuspotentiaali ohjataan osuuspankeille maksettaviin hoitopalkkioihin.

Luottoriskiasema

OPAn luottokanta oli tilikauden lopussa 9 610 miljoonaa euroa. Luottokannan laatu on hyvä. Tilikauden lopussa OPAlla oli yli 90 päivää rästissä 201 luottoa pääoma-arvoltaan yhteensä 6,4 miljoonaa euroa. Pankki ei ole kirjannut merkittäviä arvonalentumisia tällä eikä aikaisemmillä tilikausilla.

Kiinnitysluottopankkina OPA voi myöntää luottoja vain laissa määriteltyjä vakuuksia vastaan. OPAn luotonmyöntökriteerit tukevat luottokannan laadun säilymistä korkeana. Käytetyt kriteerit ovat OP Ryhmässä yleisesti käytettyjä kriteerejä tiukemmat.

Pankin luottoasiakkaat ovat yksityishenkilöitä ja asuntoyhteisöjä. Pankilla ei ole asiakaskokonaisuuksia, joiden asiakasriskien yhteismäärä ylittäisi luottolaitoslain asettaman 25 prosentin rajan pankin omista varoista. Luottokannan hajaantuneisuuden ja turvaavien vakuuksien ansiosta OPAn luottoriskiasema on erittäin vakaa.

Markkinariskit ja likviditeettiriski

Markkinariskeihin sisällytetään taseen ja taseen ulkopuolisten erien korkoriski, hintariskit ja kiinteistöriskit sekä sijoitustoiminnan luottosprediriski ja markkinoiden likviditeettiriski. OPAssa ei ole valuuttakurssi-, luottospredi-, osake-, hyödyke-, kiinteistö- tai volatilitteettiriskejä. Pankin käyttämät tuotteet ja markkinainstrumentit, varainhankinnan ja sijoitustoiminnan periaatteet sekä käytettävät riskien seurantamenetelmät on määritelty hallituksen vahvistamassa markkinariskien hallinnan toimintaohjeessa.

Korkoriskillä tarkoitetaan markkinakorkojen muutosten vaikutusta pankin tulokseen, kannattavuuteen ja vakavaraisuuteen. OPA on suojautunut korkoriskiltä koronvaihtosopimuksilla. Koronvaihtosopimuksilla vaihdetaan suojattavien asuntolainojen pohjakorkokassavirrat Euribor-kassavirtoihin. OPA on vaihtanut myös liikkeeseen laskemiensa joukkovelkakirjojen kiinteät korot vaihtuviin markkinakorkoihin. Kaikkien johdannaisopimusten vastapuolena on Pohjola Pankki.

Likviditeettiriskin hallinnan tarkoituksena on turvata pankin kyky suoriutua maksuvelvoitteista vaarantamatta liiketoiminnan jatkuvuutta, kannattavuutta tai vakavaraisuutta. OPAn kassavirtoja seurataan päivittäin maksuvalmiuden varmistamiseksi ja rakenteellista rahoitusriskiasemaa seurataan säännöllisesti osana yhtiön vakavaraisuuden hallintaprosessia.

OPAn hallitus seuraa asettamiensa rajojen puitteissa säännöllisesti pankin korko- ja rahoitusriskiasemaa.

Pankin korko- ja rahoitusriskinottoa on rajoitettu myös kiinnitysluottopankkilain säännöksissä. Lain mukaan kiinteistövakuudellisten joukkovelkakirjalainojen vakuutena olevista luotoista minkä tahansa 12 kuukauden aikana saatavien korkojen yhteenlaskettu määrä on oltava suurempi kuin kiinteistövakuudellisille joukkovelkakirjalainoille samana aikana maksettavien korkojen yhteenlaskettu määrä. Lisäksi kiinteistövakuudellisten joukkovelkakirjalainojen jäljellä oleva keskijuoksuaika on oltava lyhyempi kuin niiden vakuutena olevien varojen jäljellä oleva keskijuoksuaika. OPAn toiminta on koko tilikauden ajan ollut sekä korkovirta- että juoksuaikatarkastelun osalta lainmukaista.

Operatiiviset riskit

Operatiivisella riskillä tarkoitetaan riskiä siitä, että riittämättömistä tai epäonnistuneista prosesseista, puutteellisista tai virheellisistä menettelytavoista, järjestelmistä tai ulkoisista tekijöistä aiheutuu taloudellista tappiota tai muita haitallisia seuraamuksia. Operatiivinen riski voi ilmetä myös maineen tai luottamuksen heikkenemisenä tai menettämisenä. Operatiivisia riskejä hallitaan tunnistamalla riskejä ja arvioimalla niitä sekä varmistamalla kontrolli- ja hallintakeinojen toimivuutta ja riittävyttä. Operatiiviset riskit arvioidaan säännöllisesti ja riskitilanne raportoidaan hallitukselle kokonaisuutena kerran vuodessa.

Henkilöstö ja palkitsemisjärjestelmät

OPAn palveluksessa oli katsauskauden lopussa viisi henkilöä. Pankki ostaa kaikki keskeiset tukipalvelut OP Osuuskunnalta ja sen konserniyhtiöiltä, mikä vähentää pankin oman henkilöstön tarvetta.

OPA kuuluu OP Ryhmän yhteiseen OP-Henkilöstörahastoon. Henkilöstörahasto on työntekijöiden pitkän tähtäimen palkitsemismuoto. Pankki maksaa henkilöstörahastolle voittopalkkioita ennalta sovittujen periaatteiden mukaan. Rahaston jäsen voi nostaa rahasto-osuuksia rahaston säännöissä mainituin perustein.

Hallinto

Hallitus

Hallitus johtaa OPAn toimintaa. Yhtiöjärjestyksen mukaan hallituksen tehtävänä on huolehtia pankin hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Hallituksella on yleinen toimivalta päättää kaikista pankin hallintoon ja muihin asioihin liittyvistä kysymyksistä, jotka lain mukaan eivät kuulu varsinaiselle yhtiökokoukselle tai toimitusjohtajalle. Hallitus päättää pankin strategiasta ja keskeisistä liiketoimintatavoitteista. Hallituksen tehtävänä on huolehtia siitä, että pankin kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty.

Hallituksen kokoonpano:

Puheenjohtaja	Harri Luhtala	Talousjohtaja, OP Osuuskunta
Jäsenet	Elina Ronkanen-Minogue	Tasehallinnan ja Keskuspankin johtaja, OP Osuuskunta
	Hanno Hirvinen	Group Treasurer, Pohjola Pankki Oyj

OPAn yhtiöjärjestyksen mukaan hallitukseen kuuluu vähintään 3 ja enintään 8 jäsentä. Hallituksen jäsenmäärä on tällä hetkellä 3. Hallituksen jäsenet valitaan vuodeksi kerrallaan siten, että toimikausi alkaa valinnasta päättäneen yhtiökokouksen päättyessä ja päättyy uuden hallituksen valinnan toimittavan yhtiökokouksen päättyessä. Hallituksen jäsen on velvollinen eroamaan viimeistään 65 vuotta täytettyään. Hallitus on päätösvaltainen, kun saapuvilla on vähintään puolet sen jäsenistä. Kertomusvuonna hallituksen kokouksia oli 10.

Toimitusjohtaja

OPAn toimitusjohtajan on edistettävä pankin etua huolellisesti ja hoidettava pankin päivittäistä hallintoa lakien ja hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Toimiin, jotka pankin toiminnan laajuus ja laatu huomioon ottaen ovat epätavallisia tai laajakantoisia, toimitusjohtaja saa ryhtyä vain, jos hallitus on hänet siihen valtuuttanut tai hallituksen päätöstä ei voida odottaa aiheuttamatta pankin toiminnalle olennaista haittaa. Toimitusjohtajan lakimääräisenä tehtävänä on huolehtia, että pankin kirjanpito on lain mukainen ja että pankin varainhoito on järjestetty luotettavalla tavalla.

OPAn toimitusjohtaja on Lauri Iloniemi ja hänen varahenkilönään toimii Hanno Hirvinen.

Erillinen selvitys OPAn hallinto- ja ohjausjärjestelmästä on saatavissa internet-osoitteesta op.fi.

Tarkastustoiminta

Yhtiön tilintarkastajaksi valittiin vuoden 2015 yhtiökokouksessa KHT-yhteisö KPMG Oy Ab. Päävastuullisena tarkastajana on toiminut KHT Juha-Pekka Mylén.

Pankin sisäisen tarkastuksen hoitaa OP Osuuskunnan sisäinen tarkastus.

Tulevaisuuden näkymät

Voimassaoleva joukkovelkakirjalainaohjelma mahdollistaa uusien kiinteistövakuudellisten joukkovelkakirjalainojen liikkeeseen laskun vuonna 2016. Pankin vakavaraisuuden arvioidaan pysyvän vahvana, riskiaseman vakaana sekä luottosalkun laadun hyvänä.

HALLITUKSEN ESITYS VUOSITULOKSEN KÄSITTELEMISESTÄ

OP-Asuntoluottopankin oma pääoma 31.12.2015.

+ Osakepääoma	60 000 000,00
+ Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	245 000 000,00
+ Tuloslaskelman mukainen tilikauden voitto	20 287 861,61
<u>+ Edellisten tilikausien tulos</u>	<u>46 648 756,00</u>
Yhteensä	371 936 617,61

Jakokelpoiset varat olivat 311 936 617,61 euroa.

Hallitus esittää yhtiökokoukselle, että osinkoa jaetaan 212,58 euroa osakkeelta eli yhteensä 16.281.927,36 euroa. Osingonjaon jälkeen voitonjakokelpoiset varat ovat 295 654 690,25 euroa.

TULOSLASKELMA

Euroa	Liitetieto	2015	2014
Korkotuotot		106 361 890,43	117 549 714,68
Korkokulut		33 007 173,42	62 538 650,95
Korkokate	3	73 354 717,01	55 011 063,73
Saamisten arvonalentumiset		210 083,03	-149 867,65
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	4	-43 361 368,58	-32 393 898,77
Kaupankäynnin nettotuotot	5	-403,69	-876,05
Sijoitustoiminnan nettotuotot	6	22 457,13	510,00
Liiketoiminnan muut tuotot	7	958,95	632,31
Henkilöstökulut	8	381 848,37	385 334,34
Muut hallintokulut	9	2 612 448,83	2 299 878,01
Liiketoiminnan muut kulut	10	1 923 893,58	1 505 669,46
Tulos ennen veroja		25 308 253,07	18 276 681,76
Tuloverot	11	5 020 391,46	3 657 345,51
Tilikauden tulos		20 287 861,61	14 619 336,25

Tulos/osake (EPS), eur

264,88

190,87

Tilikauden tulos / osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä keskimäärin tilikauden aikana

LAAJA TULOSLASKELMA

Tilikauden tulos	20 287 861,61	14 619 336,25
Erät joita ei siirretä tulosvakuhteiksi		
Etuus pohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvat erät	231 442,00	-16 753,00
Tuloverot etuus pohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvista eristä	-46 288,40	3 314,60
Tilikauden laaja tulos yhteensä	20 473 015,21	14 605 897,85

TASE

Euroa	Liitetieto	31.12.2015	31.12.2014
Saamiset luottolaitoksilta	12	988 489 543,67	119 045 875,97
Johdannaissopimukset	13	192 206 226,75	261 345 875,59
Saamiset asiakkailta	14	9 610 251 915,81	9 329 077 483,51
Sijoitusomaisuus	15	40 000,00	40 000,00
Aineettomat hyödykkeet	16	2 575 328,22	2 609 842,59
Muut varat	17	78 823 185,74	90 046 935,05
Versaamiset	18	0,00	379 784,17
Varat yhteensä		10 872 386 200,19	9 802 545 796,88
Velat luottolaitoksille	19	1 375 000 000,00	1 505 000 000,00
Johdannaissopimukset	20	12 970 534,93	8 297 547,71
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	21	9 002 668 803,49	7 810 673 333,42
Varaukset ja muut velat	22	108 484 908,50	122 115 500,23
Verovelat	23	1 325 335,66	0,00
Velat yhteensä		10 500 449 582,58	9 446 086 381,36
Oma pääoma			
Omistajien osuus			
Osakepääoma		60 000 000,00	60 000 000,00
Sijoitetun vapaan pääoman rahasto		245 000 000,00	245 000 000,00
Kertyneet voittovarot		66 936 617,61	51 459 415,52
Oma pääoma yhteensä	24	371 936 617,61	356 459 415,52
Velat ja oma pääoma yhteensä		10 872 386 200,19	9 802 545 796,88

RAHAVIRTALASKELMA

Tuhatta €	2015	2014
Liiketoiminnan rahavirta		
Kauden voitto	20 287 862	14 614 947
Kauden voittoon tehdyt oikaisut	9 371 979	-59 525 824
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-1 005 090 399	-1 419 283 682
Saamiset luottolaitoksilta	-733 369 200	-10 000 000
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	-282 944 949	-1 395 644 412
Osakkeet ja osuudet		-23 000
Muut varat	11 223 749	-13 616 270
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)	-143 399 150	-357 523 615
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	-130 000 000	-380 000 000
Muut velat	-13 399 150	22 476 385
Maksetut tuloverot	-3 361 560	-3 403 475
Saadut osingot	22 457	510
A. Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	-1 118 829 709	-1 821 718 174
Investointien rahavirta		
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-681 121	-1 064 069
B. Investointien rahavirta yhteensä	-681 121	-1 064 069
Rahoituksen rahavirrat		
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, lisäykset	1 260 581 514	1 811 278 347
Maksetut osingot ja osuuspääoman korot	-4 995 813	
Muut oman pääoman erien rahamääräiset lisäykset		10 000 000
C. Rahoituksen rahavirta yhteensä	1 255 585 701	1 821 278 347
D. Valuuttakurssien muutosten vaikutus rahavaroihin	-404	
Rahavarojen nettomuutos (A+B+C+D)	136 074 468	-1 503 896
Rahavarat tilikauden alussa	109 045 876	110 549 772
Rahavarat tilikauden lopussa	245 120 344	109 045 876
Rahavarojen muutos	136 074 468	-1 503 896
Saadut korot	117 954 020	103 959 415
Maksetut korot	46 723 641	110 156 591
Kauden voittoon tehdyt oikaisut		
Erät, joihin ei liity maksutapahtumaa		
Valuuttatoiminnan realisoitumaton nettotulos	404	
Saamisten arvonalentumiset	-206 902	168 241
Muut	8 862 842	-59 746 545
Oikaisut yhteensä	8 656 344	-59 578 304
Rahavarat		
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	245 120 344	109 045 876
Rahavarat yhteensä	245 120 344	109 045 876

OMAN PÄÄOMAN MUUTOSLASKELMA

Tuhatta €	Osake- pääoma	Muut rahastot	Kertyneet voittovarajat	Yhteensä
Oma pääoma 1.1.2014	60 000	235 000	36 853	331 853
Sijoitetun vapaan pääoman rahasto		10 000		10 000
Tilikauden tulos			14 619	14 619
Tilikauden muut laajan tuloksen erät			-13	-13
Voitonjako				
Oma pääoma 31.12.2014	60 000	245 000	51 459	356 459

		Osake- pääoma	Muut rahastot	Kertyneet voittovarajat	Yhteensä
Oma pääoma 1.1.2015	24	60 000	245 000	51 459	356 459
Sijoitetun vapaan pääoman rahasto					
Tilikauden tulos				20 288	20 288
Tilikauden muut laajan tuloksen erät				185	185
Voitonjako				-4 996	-4 996
Oma pääoma 31.12.2015		60 000	245 000	66 937	371 937

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

Liitetietojen sisällysluettelo

1. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet
2. Riskienhallinnan periaatteet

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

3. Korkotuotot ja -kulut
4. Palkkiotuotot ja -kulut, netto
5. Kaupankäynnin nettotuotot
6. Sijoitustoiminnan nettotuotot
7. Liiketoiminnan muut tuotot
8. Henkilöstökulut
9. Muut hallintokulut
10. Liiketoiminnan muut kulut
11. Tuloverot

Varoja koskevat liitetiedot

12. Saamiset luottolaitoksilta
13. Johdannaissopimukset
14. Saamiset asiakkailta
15. Sijoitusomaisuus
16. Aineettomat hyödykkeet
17. Muut varat
18. Verosaamiset

Velkoja ja omaa pääomaa koskevat liitetiedot

19. Velat luottolaitoksille
20. Johdannaissopimukset
21. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
22. Varaukset ja muut velat
23. Verovelat
24. Oma pääoma

Muut tasetta koskevat liitetiedot

25. Taseen luokittelu
26. Taseen ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti

Vastuusitoumuksia ja johdannaissopimuksia koskevat liitetiedot

27. Taseen ulkopuoliset sitoumukset
28. Vuokrasopimukset
29. Johdannaissopimukset

Muut liitetiedot

30. Henkilöstö ja lähipiiri
31. Muuttuva palkitseminen
32. Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat

Riskienhallinnan liitetiedot

33. Omat varat ja vakavaraisuus
34. Rahoitusvarat ja niistä tilikaudella kirjatut arvonalentumistappiot
35. Vastuut
36. Vastuut sektoreittain
37. Luottoriskit
38. Vastuut luottokelpoisuusluokittain
39. Varainhankinnan rakenne
40. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma jäljellä olevan juoksuajan mukaan
41. Rahoitusriski
42. Rahoitusvarojen ja -velkojen alle vuoden maturiteetit erääntymisen tai uudelleenhinnoittelun mukaan
43. Korkoriski
44. Kiinteistöriski

Liite 1 Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

OP-Asuntoluottopankki Oyj (OPA) on kiinnitysluottopankkitoimintaa Suomessa harjoittava luottolaitos.

Pankki on osa osuuspankkien yhteenliittymää (OP Ryhmä), jossa OP Osuuskunta ja sen jäsenluottolaitokset vastaavat viime kädessä yhteisvastuullisesti toistensa veloista ja sitoumuksista.

OP Ryhmän ja sen jäsenpankkien keskitettyjen palveluiden kehittämisestä ja tuottamisesta vastaa keskusyhteisöstä erillinen, OP Osuuskunnan kokonaan omistama palveluyhtiö OP-Palvelut Oy. OP Osuuskunta toimii koko OP Ryhmän strategisena omistusyhteisönä ja ryhmäohjauksesta ja valvonnasta vastaavana keskusyhteisönä.

OP Ryhmään kuuluvien yhteisöjen tilinpäätösperiaatteiden yhtenäisyyden varmistamiseksi OP Osuuskunta on velvollinen antamaan jäsenluottolaitoksilleen ohjeita tilinpäätöksen laatimisesta. Osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista ja talletuspankkien yhteenliittymästä annettujen lakien mukaisesti OP Osuuskunnan johtokunnan on vahvistettava sellaiset sovellettavat tilinpäätösperiaatteet, joihin ei ole saatavissa ohjausta kansainvälisistä tilinpäätösstandardeista.

OP-Asuntoluottopankin kotipaikka on Helsinki, ja sen rekisteröity osoite on Teollisuuskatu 1, PL 308, 00101 Helsinki.

Jäljennös OP-Asuntoluottopankki Oyj:n tilinpäätöksestä on saatavissa Internet-osoitteesta www.op.fi tai yhtiön toimipisteestä käyntiosoitteesta Teollisuuskatu 1, PL 308, 00101 Helsinki.

OP-Asuntoluottopankki Oyj kuuluu OP Ryhmään, jonka konsernitilinpäätökseen OP-Asuntoluottopankin tiedot yhdistellään. Jäljennös OP Ryhmän tilinpäätöksestä on saatavissa internet-osoitteesta www.op.fi tai ryhmän toimitiloista käyntiosoitteesta Teollisuuskatu 1, PL 308, 00101 Helsinki.

Pankin hallitus hyväksyi tilinpäätöksen 4.2.2016.

LAATIMISPERUSTA

OP-Asuntoluottopankin tilinpäätös on laadittu kansainvälisten IFRS-tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards) mukaisesti. Tilinpäätöksen laadinnassa noudatetaan niitä IAS- ja IFRS-standardeja ja SIC- ja IFRIC-tulkintoja, jotka olivat voimassa 31.12.2015. Kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla viitataan niihin standardeihin ja tulkintoihin, jotka on hyväksytty Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1606/2002 mukaisesti. OP-Asuntoluottopankin liitetiedot ovat myös suomalaisten, IFRS-säännöksiä täydentävien kirjanpito- ja yhteisölainsäädännön vaatimusten mukaiset.

OP-Asuntoluottopankin tilinpäätös on laadittu alkuperäisiin hankintamenoihin perustuen lukuun ottamatta johdannaissopimuksia ja suojauskohteita käyvän arvon suojauksessa.

Tuloslaskelman ja taseen luvut esitetään euroina ja sentteinä, muut tilinpäätöksen luvut esitetään tuhansina euroina.

Arvioiden käyttö

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaisesti edellyttää johdolta arvioiden tekemistä ja harkintaa laatimisperiaatteiden soveltamisessa. Johdon arvioita ja harkintaa edellyttäviä laatimisperiaatteita on käsitelty jäljempänä yksityiskohtaisemmin kohdassa "Johdon harkintaa edellyttävät laatimisperiaatteet ja arvioihin sisältyvät keskeiset epävarmuustekijät".

RAHOITUSINSTRUMENTIT

Käyvän arvon määräytyminen

Käypä arvo on se hinta, joka saataisiin omaisuuserän myynnistä tai maksettaisiin velan siirtämisestä markkinaosapuolten välillä arvostuspäivänä toteutuvassa tavanmukaisessa liiketoimessa.

Rahoitusinstrumentin käypä arvo määritellään joko toimivilta markkinoilta saatavien hintanoteerauksien avulla tai jos toimivia markkinoita ei ole, omia arvostusmenetelmiä käyttäen. Markkinoiden katsotaan olevat toimivat, jos hintanoteerauksia on helposti ja säännönmukaisesti saatavissa ja ne kuvastavat todellisia ja

säännönmukaisesti toistuvia, toisistaan riippumattomien osapuolten välisiä markkinatransaktioita. Rahoitusvarojen noteerattuna markkinahintana käytetään senhetkistä ostokurssia.

Mikäli markkinoilla on vakiintunut arvostuskäytäntö rahoitusinstrumentille, jolle ei saada suoraan markkinahintaa, niin käypä arvo perustuu markkinoilla yleisesti käytettyyn markkinahinnan laskentamalliin ja mallin käyttämien syöttötietojen markkinanoteerauksiin.

Mikäli arvostuskäytäntö ei ole markkinoilla vakiintunut, käytetään markkina-arvon määrittämisessä asianomaiselle tuotteelle laadittua omaa arvostusmallia. Arvostusmallit pohjautuvat yleisesti käytettyihin laskentamenetelmiin ja ne kattavat kaikki ne osatekijät, jotka markkinaosapuolet ottaisivat huomioon hintaa asettaessaan sekä ovat yhdenmukaisia rahoitusinstrumenttien hinnoittelussa käytettävien hyväksytyjen taloudellisten menetelmien kanssa.

Arvostusmenetelminä käytetään markkinatransaktioiden hintoja, diskontattujen rahavirtojen menetelmää, sekä toisen olennaisilta osin samanlaisen instrumentin tilinpäätöshetken käypää arvoa. Arvostusmenetelmissä otetaan huomioon arvio luottoriskistä, käytettävistä diskonttauskoroista, ennaikaisen takaisinmaksun mahdollisuudesta ja muista sellaisista tekijöistä, jotka vaikuttavat rahoitusinstrumentin käyvän arvon määrittämiseen luotettavasti.

Rahoitusinstrumenttien käyvät arvot jaetaan kolmeen eri hierarkiatasoon sen mukaan, miten käypä arvo on määritetty:

- täysin samanlaisille varoille tai veloille toimivilla markkinoilla noteeratut käyvät arvot (taso 1)
- käyvät arvot, jotka on määritetty käyttäen syöttötietoina muita kuin tason 1 noteerattuja hintoja, jotka ovat todennettavissa varoille tai veloille, joko suoraan (esim. hintoina) tai välillisesti (esim. johdettuina hinnoista) (taso 2)
- käyvät arvot on määritetty käyttäen varoille tai veloille syöttötietoja, jotka eivät perustu todennettavissa oleviin markkinahintoihin (taso 3)

Se käypien arvojen hierarkian taso, jolle tietty käypään arvoon arvostettu erä on kokonaisuudessaan luokiteltu, on määritetty koko kyseisen käypään arvoon arvostetun erän kannalta merkittävän alimmalla tasolla olevan syöttötiedon perusteella. Syöttötiedon merkittävyys on arvioitu kyseisen käypään arvoon arvostetun erän suhteen kokonaisuudessaan.

Rahoitusvarojen arvonalentuminen

Jokaisen raportointikauden päättyessä arvioidaan, onko objektiivista näyttöä siitä, että muun kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavan rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo on alentunut.

Rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo on alentunut, jos arvonalentumisesta on objektiivista näyttöä yhden tai useamman, omaisuuserän alkuperäisen kirjaamisen jälkeen toteutuneen tapahtuman seurauksena ja tällä on luotettavasti arvioitavissa oleva vaikutus rahoitusvaroista tulevaisuudessa saataviin arvioituihin rahavirtoihin.

Arvonalentumisen objektiivisena näyttönä voidaan pitää mm:

- merkittävää heikkenemistä liikkeeseenlaskijan tuloksessa, luottoluokituksessa, taseessa, maksukäyttäytymisessä tai liiketoimintasuunnitelmissa sekä epäedullisia muutoksia liikkeeseenlaskijan taloudellisessa tai toiminnallisessa ympäristössä
- velallisen konkurssi tai muu uudelleenjärjestely tulee todennäköiseksi
- velallisen sopimusrikkomusta
- velalliselle annettua myönnytystä
- aikaisemmin kirjattua arvonalennusta
- rahoitusinstrumentin toimivien markkinoiden häviämistä

Lisäksi oman pääoman ehtoisen instrumentin osalta merkittävä tai pitkäaikainen arvonalentuminen alle sen hankintamenon on objektiivinen näyttö arvonalentumisesta.

Arvonalentumisten kirjaamista on käsitelty tarkemmin eri rahoitusinstrumenttiryhmien kohdalla.

Rahoitusinstrumenttien luokittelu ja kirjaaminen taseessa

Rahoitusvarat ja -velat luokitellaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä seuraaviin ryhmiin: käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin ja -velkoihin, lainoihin ja muihin saamisiin, eräpäivään asti pidettäviin sijoituksiin, myytävissä oleviin rahoitusvaroihin sekä muihin rahoitusvelkoihin. Luokittelu riippuu siitä, mihin tarkoitukseen kyseiset rahoitusvarat ja -velat on hankittu.

Luotot kirjataan OPAn taseeseen silloin kun ne on myönnetty suoraan OPAn taseesta tai kun osuuspankki on myynyt luotot OPAlle markkinahintaan ja luottojen luotto-, korko ja rahoitusriski on siirtynyt OPAlle myynnin yhteydessä. Nämä luotot esitetään tase-erässä saamiset asiakkailta.

Luotto ei siirry OPAn taseeseen laki kiinnitysluottopankkitoiminnassa (688/2010) mukaisessa ns. väliluottomallissa, jossa OPA laskee liikkeeseen asuntovakuudellisia joukkovelkakirjalainoja ja myöntää saaduilla varoilla osuuspankeille väliluoton, joka esitetään tase-erässä saamiset luottolaitoksilta. Väliluottomallissa osuuspankin asuntovakuudellisen luoton luotto-, korko-, tai rahoitusriski ei siirry OPAlle mutta se merkitään OPAn liikkeeseen laskeman joukkovelkakirjalainan vakuudeksi.

Lainat ja muut saamiset, eräpäivään asti pidettävät sijoitukset ja muut rahoitusvelat arvostetaan jaksotettuun hankintamenuun efektiivisen koron menetelmällä.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen ja -velkojen, eräpäivään asti pidettävien sijoitusten ja myytävissä olevien rahoitusvarojen ostot ja myynnit kirjataan taseeseen kaupantekopäivänä eli päivänä, jolloin sitoudutaan ostamaan tai myymään kyseinen rahoitusvaroihin tai velkoihin kuuluva erä.

Ne rahoitusvarat ja -velat, joissa OP-Asuntoluottopankilla on tarkasteluhetkellä laillisesti toimeenpantavissa oleva kuittausoikeus tavanomaisessa liiketoiminnassa sekä laiminlyönti-, maksukyvyttömyys- ja konkurssitapauksissa ja se aikoo toteuttaa suoritukset nettomääräisesti nettoutetaan taseessa.

Rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun sopimusperusteinen oikeus rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin lakkaa tai kun oikeudet on siirretty toiselle osapuolelle niin, että omistukseen liittyvät riskit ja edut on siirretty olennaisilta osilta. Rahoitusvelat kirjataan pois taseesta, kun niiden veloitteet on täytetty ja niiden voimassaolo on lakannut.

Lainat ja muut saamiset

Lainoiksi ja saamisiksi luokitellut rahoitusvarat ovat muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joilla on kiinteät tai määriteltävissä olevat maksuvirrat ja joita ei noteerata aktiivisilla markkinoilla.

Lainat ja muut saamiset merkitään niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa hankintamenuun, joka on annetun vastikkeen käypä arvo, johon on lisätty välittömästi kohdistettavissa olevat transaktiomenot. Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen lainat ja muut saamiset arvostetaan jaksotettuun hankintamenuun.

Lainojen ja muiden saamisten arvonalentumisia kirjataan saamiskohtaisesti ja saamisryhmäkohtaisesti. Arvonalentumiset arvioidaan ja kirjataan saamiskohtaisesti, mikäli asiakkaan vastuiden määrä on merkittävä. Muilta osin arvonalentumiset arvioidaan ja kirjataan saamisryhmäkohtaisesti.

Arvonalentuminen kirjataan silloin, kun on saatu objektiivista näyttöä siitä, että saamista ei saada perityksi täysimääräisesti. Saamisen arvo on alentunut, jos sen arvioitujen vastaisten rahavirtojen nykyarvo – vakuus huomioon otettuna – ovat pienemmät kuin luoton ja sen maksamattomien korkojen yhteenlaskettu kirjanpitoarvo. Tulevat rahavirrat diskontataan lainan alkuperäisellä efektiivisellä korolla. Jos laina on vaihtuvakorkoinen, diskonttauskorona käytetään tarkasteluhetken sopimuksen mukaista korkoa.

Tulosvaikutteisesti kirjattavan arvonalentumistappion suuruus on lainan kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman vastaisten rahavirtojen nykyarvon erotus.

Arvon alentumisen arviointiprosessi on kaksivaiheinen. Arvonalentumista arvioidaan saamiskohtaisesti lainoista ja saamisista. Jos lainoihin ja saamisiin kuuluvista rahoitusvaroista ei ole tarpeen tehdä saamiskohtaista arvonalentumista, ne tulevat saamisryhmäkohtaisen arvonalennuslaskennan piiriin. Ryhmäkohtaisena arvonalentumisena kirjataan syntyneet mutta ei vielä raportoidut tappiot, joita ei vielä voida kohdistaa tietylle asiakaslainalle. Ryhmäkohtainen arvonalentuminen perustuu taloudellisen pääomavaateen laskennassa käytettävään tilastolliseen malliin. Malli on johdettu vakavaraisuuslaskennassa käytetystä odotetun tappion - mallista, johon on tehty oikaisuja vastaamaan IFRS-vaatimuksia. Taloudellisen pääomavaateen mallissa käytetyistä PD- ja LGD-estimaateista on purettu vakavaraisuudelle asetetut viranomaisrajat sekä pitkän aikavälin suhdannesopeutusta, jotta ne vastaavat paremmin nykyistä suhdannevaihetta. Mallissa tappion aiheuttavan tapahtuman toteutuminen mitataan ns. havainnointiviiveen avulla. Havainnointiviive perustuu asiakas-segmenteittäin OPA:n arvonalentumis-prosessiin, joka kuluu tappion aiheuttamasta tapahtumasta luoton saamiskohtaiseen arvonalentumistestaukseen. Lisäksi mallissa saamiset on luokiteltu asiakassegmenteittäin luottoriski-ominaisuuksiltaan samankaltaisiin ryhmiin. Ryhmäkohtaisen arvonalentumisen lasketaan asiakas-segmenteittäin odotetun tappion perusteella, jonka lisäksi laskennassa huomioidaan havainnointiviive sekä vakuuksien diskonttatut nykyarvot.

Jos luoton maksusuunnitelmaa muutetaan, muutoksen syy ja vakavuusaste luokitellaan sisäisellä asteikolla. Osa maksusuunnitelmien muutoksista tehdään asiakassuhteiden hoidon perusteella eivätkä ne johdu asiakkaan maksukyvyyn heikkenemisestä. Nämä muutokset eivät vaikuta arvonalentumisen kirjaamiseen. Joissakin tapauksissa asiakkaan heikentyneestä maksukyvyistä johtuen annetaan myönnytys lainaehtoihin esim. lyhennysvapaa rajoitetuksi ajaksi tai muu luoton uudelleenjärjestely, jolla pyritään turvaamaan asiakkaan maksukyky ja rajoittamaan vastuiden luottoriskiä. Tällaiset uudelleen neuvotellut luotot raportoidaan ongelmasaamisina. Maksusuunnitelman muutokset, jotka johtuvat asiakkaan heikentyneestä maksukyvyistä vaikuttavat yhdessä muiden kriteerien kanssa asiakkaan luottoluokitusta heikentävästi ja siten lisäävät ryhmäkohtaisen arvonalennuksen määrää. Lisäksi niillä on vaikutusta luoton ohjautumiseen saamiskohtaisen arvonalentumistestauksen piiriin. Jos asiakas on pysynyt uudessa maksusuunnitelmassa eikä asiakkaan vastuista ei ole kirjattu saamiskohtaista arvonalennusta, se poistuu ongelmasaamisten ryhmästä kahden vuoden kuluttua. Maksusuunnitelmien muutosten kehitystä raportoidaan säännöllisesti johdolle asiakkaiden maksukykyä ennakoivana mittarina.

Saamiskohtainen sekä ryhmäkohtainen arvonalentuminen kirjataan erillisiä vähennystilejä käyttäen, jotka esitetään saamisten tase-erän vähennyksenä. Arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelmassa erään Saamisten arvonalentumiset. Arvonalentumisen jälkeen koron tulouttamista jatketaan arvonalennetulle määrälle.

Laina kirjataan pois taseesta, kun kaikki perintätoimet on suoritettu loppuun tai lainan ehtoja muutetaan merkittävästi (esim. uudelleenrahoitus). Taseesta pois kirjaamisen jälkeen saadut suoritukset kirjataan saamisten arvonalentumisten oikaisuiksi. Mikäli asiakkaan maksukyvyyn palautumisesta saadaan objektiivista näyttöä, aiemmin kirjattujen arvonalentumisten määrä arvioidaan uudelleen ja maksukyvyyn parantumisesta aiheutuvat muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

Rahavarat

Rahavarat koostuvat käteisistä varoista ja vaadittaessa maksettavista saamisista luottolaitoksilta.

Muut rahoitusvelat

Muut rahoitusvelat -luokkaan sisällytetään muut kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi luokitellut rahoitusvelat. Muita rahoitusvelkoja ovat muut velat luottolaitoksille ja asiakkaille sekä liikkeeseen lasketut velkakirjat ja muut rahoitusvelat. Muut rahoitusvelat kirjataan taseeseen selvityspäivänä ja käsitellään kirjanpidossa alkuperäisen kirjaamisen jälkeen jaksotetun hankintamenon määräisinä.

Kiinteäkorkoisten joukkovelkakirjalainojen nimellisarvon ja hankintahinnan välinen erotus jaksotetaan korkokuluihin lainan arvioidulle juoksuajalle.

Johdannaissopimukset

Johdannaissopimukset luokitellaan suojaaviin ja kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin sopimuksiin. OPA käyttää johdannaisia vain suojaavassa tarkoituksessa. Johdannaiset arvostetaan aina käypään arvoon. OPAssa on laadittu suojauslaskennassa käytettävät menetelmät ja sisäiset periaatteet, joiden mukaisesti rahoitusinstrumentti voidaan määritellä suojaavaksi.

Suojausperiaatteiden mukaisesti OPA:ssa voidaan suojautua korkoriskiltä, soveltamalla käyvän arvon tai rahavirran suojausta. Käyvän arvon suojauksella suojaudutaan suojattavan kohteen käyvän arvon muutoksilta ja rahavirran suojauksella suojaudutaan tulevien rahavirtojen vaihtelulta.

Suojauslaskenta

Suojauslaskennalla todennetaan, että suojaussuhteessa olevan suojaavan instrumentin käyvän arvon tai rahavirtojen muutokset kumoavat suojatun kohteen vastaavat muutokset kokonaan tai osittain.

Suojaavien ja suojattavien instrumenttien välinen yhteys dokumentoidaan määrämuotoisesti. Dokumentaatio sisältää tiedot riskienhallinnan periaatteista, suojausstrategiasta ja menetelmistä, joilla suojauksen tehokkuus osoitetaan. Suojauksen tehokkuus osoitetaan suojauksen tekohetkellä ja suojausperiodin aikana vertailemalla suojaavan ja suojattavan instrumentin käypien arvojen tai rahavirtojen muutoksia keskenään. Suojaus katsotaan tehokkaaksi, kun suojaavaan instrumentin käyvän arvon tai rahavirtojen muutos eliminoi suojauksen kohteena olevan sopimuksen tai portfolion käyvän arvon tai rahavirtojen muutoksesta 80–125 prosenttia.

Käyvän arvon suojauslaskenta

Korkoriskin käyvän arvon suojaus kohdistuu pitkäaikaisiin kiinteäkorkoisiin velkoihin (omat emissiot), yksittäisiin luottoportfolioihin sekä yksittäisiin luottoihin. Suojausinstrumenttina käytetään koronvaihotosopimuksia.

Johdannaissovimusten, jotka on dokumentoitu käypää arvoa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksena tehokkaita, käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan. Myös suojauksen kohteena olevat omaisuus- ja velkaerät arvostetaan suojauksen aikana suojatun riskin osalta käypään arvoon ja käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

Käyvän arvon suojauslaskennan suojaavan ja suojattavan instrumentin arvonmuutokset kirjataan tuloslaskelmaan Korkokatteeseen (luotot ja omat emissiot).

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Aineettomat hyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenuon. Poistot kirjataan kuluksi arvioidun taloudellisen pitoajan kuluessa, joka tietokoneohjelmistojen ja lisenssien osalta on 2–6 vuotta.

VUOKRASOPIMUKSET

Vuokrasopimukset luokitellaan sopimuksen syntymisajankohtana rahoitusleasingsopimuksiksi tai muiksi vuokrasopimuksiksi liiketoimen tosiasiallisen sisällön mukaan. Vuokrasopimus on rahoitusleasingsopimus, mikäli se siirtää vuokralaiselle olennaisilta osin omistamiselle ominaiset riskit ja edut. Muutoin se on muu vuokrasopimus.

Rahoitusleasingsopimuksella vuokralle otetut hyödykkeet esitetään aineellisissa hyödykkeissä ja vastaava rahoitusleasingsovelka muissa veloissa. Vuokralle otetut hyödykkeet merkitään sopimuksen alkamisajankohtana taseeseen varoiksi ja veloiksi määrään, joka on yhtä suuri kuin vuokratun hyödykkeen käypä arvo tai sitä alempi vähimmäisvuokrien nykyarvo. Poistot aineellisiin hyödykkeisiin kirjatuista varoista tehdään taloudellisen pitoajan tai lyhyemmän vuokra-ajan kuluessa. Rahoitusmenot kirjataan korkokuluihin siten, että jäljellä olevalle velalle tulee kullakin tilikaudella samansuuruinen korkoprosentti.

Muulla vuokrasopimuksella vuokralle otettujen hyödykkeiden vuokrat merkitään tuloslaskelmaan kuluiksi tasasuuruusina erinä vuokra-ajan kuluessa.

TYÖSUHDE-ETUUDET

Eläke-etuudet

OPAn työntekijöiden lakisääteinen eläketurva hoidetaan OP-Eläkekassassa. Työntekijöiden lisäeläketurva on järjestetty OP-Eläkesäätiön kautta.

OP-Eläkekassassa hoidetut eläkejärjestelyt työkyvyttömyys- ja vanhuuseläkkeiden rahastoidulta osin ovat etuus pohjaisia järjestelyjä. OP-Eläkesäätiössä hoidetut järjestelyt ovat kokonaisuudessaan etuus pohjaisia.

Eläkejärjestelyistä johtuvat kulut kirjataan tuloslaskelman erään "Henkilöstökulut". Maksupohjaisissa järjestelyissä vakuutusmaksut kirjataan kuluksi sille tilikaudelle, jota veloitus koskee. Maksupohjaisissa järjestelyissä muita maksuvelvoitteita ei ole. Etuus pohjaisen eläkejärjestelyn muuttaminen tai supistaminen kirjataan tulosvaikutteisesti tapahtumahetkellä.

Etuus pohjaiset järjestelyt OP-Eläkekassassa ja OP-Eläkesäätiössä rahoitetaan suorituksilla, jotka perustuvat vakuutusmatemaattisiin laskelmiin.

Etuus pohjaisissa järjestelyissä velkaeränä esitetään järjestelystä johtuvien velvoitteiden nykyarvo tilinpäätöspäivänä vähennettynä järjestelyyn kuuluvien varojen käyvällä arvolla.

Etuus pohjaisten eläkejärjestelyjen veloitteet on laskettu kustakin järjestelystä erikseen. Laskenta on suoritettu ennakoituun etuus oikeusyksikköön perustuvalla menetelmällä (project unit credit method). Eläkemenot kirjataan kuluksi henkilöiden palvelusajalle auktorisoitujen vakuutusmatemaatikkojen suorittamien laskelmien perusteella. Eläkevelvoitteen nykyarvoa laskettaessa käytetty diskonttaus korko on määritelty yritysten liikkeeseen laskemien korkealaatuisten joukkovelkakirjalainojen raportointikauden päättämispäivän markkinatuoton perusteella.

Eläkevelvoitteen uudelleen määrittämisestä johtuvat erät kirjataan muihin laajan tuloksen eriin sillä kaudella, jonka aikana ne syntyvät. Kirjattaessa uudelleen määrittämisestä johtuvia eriä muihin laajan tuloksen eriin ei näitä eriä enää siirretä tulosvaikutteisesti myöhemmillä tilikausilla.

Henkilöstörahasto

OP-Asuntoluottopankki kuuluu OP Ryhmän yhteiseen OP-Henkilöstörahastoon. Rahastolle maksetaan voittopalkkiota ennalta sovittujen periaatteiden mukaan riippuen OP Ryhmän ryhmän tavoitteiden saavuttamisesta. Rahastoon maksettavat voittopalkkioerät kirjataan tuloslaskelman erään Palkat ja palkkiot, vastaerä kirjataan siirtovelaksi, kunnes se maksetaan.

TULOVEROT JA LASKENNALLISET VEROT

Tuloslaskelman veroihin sisältyvät tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verot, aikaisempien tilikausien verot ja laskennallinen verokulu tai -tuotto. Verot kirjataan tulosvaikutteisesti, paitsi milloin ne liittyvät suoraan omaan pääomaan kirjattuihin eriin tai muihin laajan tuloksen eriin. Tällöin myös vero kirjataan kyseisiin eriin. Kauden verotettavaan tuloon perustuva vero lasketaan verotettavasta tulosta voimassaolevan verokannan ja laskennalliset verot voimassa olevan verokannan tai tilinpäätöspäivään mennessä hyväksytyyn, tulevia vuosia koskevan verokannan perusteella.

Laskennallinen verovelka lasketaan kaikista kirjanpidon ja verotuksen välisistä veronalaisista väliaikaisista eroista. Laskennallinen verosaaminen lasketaan kirjanpidon ja verotuksen välisistä vähennyskelpoisista väliaikaisista eroista ja verotuksessa vahvistettavista tappioista. Mikäli verotettavan tulon kertymisen ansiosta on todennäköistä, että saaminen voidaan hyödyntää, se kirjataan.

Laskennalliset verovelat ja -saamiset netotetaan. Laskennalliset verovelat ja -saamiset lasketaan sen säädetyin verokannan mukaan, jonka ennakoidaan olevan voimassa väliaikaisen eron purkautuessa.

TULOUTUSPERIAATTEET

Korollisten omaisuus- ja velkaerien korkotuotot ja -kulut kirjataan efektiivisen koron menetelmällä. Myös sellaisten saamisten korot tuloutetaan, joiden erääntyneitä maksuja on hoitamatta. Tällainen korkosaaminen sisällytetään arvonalentumisen testaukseen. Saamisen hankintamenon ja sen nimellisarvon välinen ero jaksotetaan korkotuottoihin ja velasta saadun määrän ja sen nimellisarvon erotus korkokuluihin. Kiinteäkorkoisten joukkovelkakirjalainojen nimellisarvon ja hankintahinnan välinen erotus jaksotetaan lainan juoksuajalle korkotuottoihin ja -kuluihin.

Palkkiotuotot ja -kulut palveluista kirjataan palvelun suorittamisen yhteydessä. Sellaisista kertamaksullisista palkkioista, jotka koskevat useita vuosia ja joita mahdollisesti joudutaan palauttamaan myöhemmin, tuloutetaan vain tilikaudelle kuuluva osuus.

Tuloslaskelmassa esitetään tuotto- ja kuluerät erikseen niitä toisistaan vähentämättä, jollei tuoton ja kulun yhdistäminen yhdeksi eräksi ole perusteltua oikean ja riittävän kuvan antamiseksi.

Korkokate	Korkoinstrumenttien saadut ja maksetut korot, jaksotettu nimellisarvon ja hankintarvon välinen erotus, korkojohdannaisten korot sekä arvomuutos käyvän arvon suojauksessa
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	Palkkiotuotot ja -kulut
Henkilöstökulut	Palkat, palkkiot, osakeperusteiset henkilöstöetuudet, eläkekulut, henkilösivukulut
Muut hallintokulut	Toimistokulut, atk-kulut, muut hallintokulut
Liiketoiminnan muut kulut	Viranomaismaksut, poistot, vuokrat ja muut kulut

SEGMENTTIRAPORTOINTI

OPA harjoittaa vain asuntorahoitusta, joten segmenttiraportointia ei tästä syystä esitetä.

JOHDON HARKINTAA EDELLYTTÄVÄT LAATIMISPERIAATTEET JA ARVIOIHIN LIITTYVÄT KESKEISET EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Tilinpäätöstä laadittaessa tehdään tulevaisuutta koskevia arvioita ja oletuksia, joiden lopputulemat voivat poiketa toteumasta. Lisäksi joudutaan käyttämään harkintaa tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden soveltamisessa.

Saamisten arvonalentumistestaus laaditaan joko saamiskohtaisesti tai saamisryhmäkohtaisesti. Saamiskohtainen arvonalentumistestaus perustuu johdon arvioon todennäköisistä tulevista rahavirroista lainakohtaisesti. Saamisryhmäkohtainen arvonalentuminen perustuu taloudellisen pääomavaateen laskennassa käytettävään tilastolliseen malliin, jossa tulevia todennäköisiä tappioita oikaistaan havainnointiviiveen avulla, jotta saadaan arvioitua tilinpäätöspäivänä syntyneiden mutta ei vielä raportoitujen tappioiden määrä. Tällöin johdon harkintaa tarvitaan havainnointiviiveen pituuden määrittämiseen.

UUDET STANDARDIT JA TULKINNAT

IASB (International Accounting Standards Board) on julkaissut seuraavia tulevia merkittäviä standardimuutoksia.

- IFRS 9 Rahoitusinstrumentit ja siihen tehdyt muutokset (sovellettava 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Uusi standardi korvaa nykyisen standardin IAS 39 Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen. IFRS 9 muuttaa rahoitusvarojen luokittelua ja arvostamista sekä sisältää rahoitusvarojen arvonalentumisen arviointiin uuden, odotettuihin luottotappioihin perustuvan mallin, joka kasvattaa nykyistä toteutuneisiin luottotappioihin perustuvaa arvonalentumista. Rahoitusvelkojen luokittelu ja arvostaminen vastaavat suurelta osin nykyisiä IAS 39:n vaatimuksia. Suojauslaskennan osalta säilyvät entiset suojauslaskentatyytit. Aiempaa useampia riskipositioita voidaan ottaa suojauslaskennan piiriin ja suojauslaskennan periaatteita on yhtenäistetty riskienhallinnan kanssa. OP Ryhmässä arvioidaan parhaillaan standardin vaikutuksia.
- IFRS 15 Myyntituotot asiakassopimuksista (sovellettava 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Uusi standardi ei vaikuta rahoitusinstrumenttien tai vakuutusten tuloutukseen ja koskee lähinnä erilaisia palkkiotuottoja. Standardi sisältää viisivaiheisen ohjeistuksen asiakassopimusten perusteella saatavien myyntituottojen kirjaamiseen ja korvaa nykyisen IAS 18 -standardin. Myynnin kirjaaminen voi tapahtua ajan kuluessa tai tiettyä ajankohtana, ja keskeisenä kriteerinä on määräysvallan siirtyminen. Standardi lisää myös esitettävien liitetietojen määrää. OP Ryhmässä arvioidaan parhaillaan standardin mahdollisia vaikutuksia.

Näitä standardimuutoksia ei ole vielä hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.

1 Riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan yleiset periaatteet

OP Ryhmän arvot sekä strategiset ja taloudelliset tavoitteet muodostavat OP-Asuntoluottopankki Oyj:n (jäljempänä OPA) riskienhallinnan ja vakavaraisuuden hallinnan perustan. Riskienhallinnan tehtävänä on tunnistaa ne uhat ja mahdollisuudet, jotka vaikuttavat strategian toteutumiseen. Riskienhallinnan tavoitteena on tukea strategiassa asetettujen tavoitteiden saavuttamista valvomalla, että otetut riskit ovat oikeassa suhteessa riskinkantokykyyn. OPAn suhtautuminen riskinottoon on maltillinen.

OP Ryhmän riskipolitiikassa keskusyhteisön johtokunta vahvistaa vuosittain ryhmän liiketoimintasegmenttien ja yhteisöjen noudatettavaksi ne riskienhallinnalliset linjaukset, toimenpiteet, tavoitteet ja rajaukset, joilla liiketoimintaa ohjataan ryhmän strategiassa vahvistettujen linjausten toteuttamiseksi.

1.1 Riskien- ja vakavaraisuudenhallinta

Riskien- ja vakavaraisuudenhallinta on osa sisäistä valvontaa. Sen tavoitteena on turvata OPAn riskinkantokyky ja maksuvalmius sekä varmistaa siten toiminnan jatkuvuus. Riskinkantokyky muodostuu toiminnan laajuuteen ja vaativuuteen suhteutetusta laadukkaasta riskienhallinnasta sekä kannattavaan liiketoimintaan perustuvasta riittävästä vakavaraisuudesta.

Riskien- ja vakavaraisuuden hallinta on integroitu kiinteäksi osaksi liiketoimintaa ja sen johtamista. OPA keskittyy toteuttamaan palvelu- ja riskinkantokykensä mukaista rooliaan yhteisten liiketoimintamallien mukaisesti.

OPAssa noudatetaan OP Osuuskunnan hallintoneuvoston vahvistamia riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteita. Periaatteet linjaavat, miten riskien- ja vakavaraisuuden hallintaprosessi järjestetään OP Ryhmässä ja sen yhteisöissä.

Riskien- ja vakavaraisuudenhallinta sisältää

- riskien tunnistamisen, mittaamisen, arvioinnin ja rajaamisen
- eri riskilajien ja liiketoimintojen edellyttämän pääomatarpeen määrittämisen luotettavasti ja riippumattomasti
- pääoman kohdentamisen suunnitelmallisesti nykyisen ja suunnitellun riskinoton mukaan sekä
- maksuvalmiuden hallinnan.

Maksuvalmiuden hallintaa käsitellään likviditeettiriskien yhteydessä.

OPAn palkitsemisjärjestelmä ei kannusta liialliseen riskinottoon. Palkitsemisjärjestelmässä otetaan huomioon ryhmän vakavaraisuus ja kannattavuus.

1.2 Riskien tunnistaminen, arviointi, mittaus ja rajaus

Riskien- ja vakavaraisuuden hallintaprosessiin sisältyy liiketoiminnan ja toimintaympäristön riskien jatkuva tunnistaminen ja arviointi. Uusien tuotteiden, palvelujen, liiketoimintamallien ja järjestelmien riskit arvioidaan keskusyhteisön riskienhallinnan hyväksymien menettelytapojen mukaisesti ennen niiden käyttöönottoa.

Mitattavissa olevat riskit rajoitetaan limiiteillä, jotka keskusyhteisön johtokunta asettaa. Johtokunta on asettanut OPAlle vakavaraisuuslimiitin.

OPAn omia varoja arvioidaan suhteessa taloudelliseen pääomavaateeseen sekä nykyisiin ja ennakoitavissa oleviin sääntelypohjaisiin vähimmäispääomavaatimuksiin. Arvioinnissa hyödynnetään myös stressitestien tuloksia.

Keskusyhteisön riippumaton riskienhallinta seuraa OPAn riskiaseman ja riskinkantokyvyn kehitystä. Se raportoi säännöllisesti havainnoistaan ja arvioistaan OPAn hallitukselle, keskusyhteisön johtokunnalle sekä keskusyhteisön hallintoneuvoston riskienhallintavaliokunnalle.

1.3 Taloudellinen pääomavaade

Taloudellinen pääomavaade on OP Ryhmän oma arvio siitä pääoman määrästä, joka riittää kattamaan liiketoiminnan ja toimintaympäristön riskeistä syntyvät mahdolliset vuotuiset tappiot 99,97 prosentin todennäköisyydellä. Taloudellinen pääomavaade lasketaan riskilajikohtaisilla malleilla, joiden tulokset yhdistetään ottaen huomioon riskilajien väliset korrelaatiot ja näistä johtuvat hajautushyödyt.

Taloudellinen pääomavaade jakautuu määrällisiin riskeihin sekä laadullisiin, ns. arvioitaviin riskeihin. Määrällisiä riskejä OPAssa ovat luottoriski sekä pankkitoiminnan korko- ja osakeriski. Arvioitavat riskit sisältävät operatiivisen riskin. OPAn taloudellisesta pääomavaateesta noin 75 prosenttia muodostuu luottoriskeistä.

1.4 Pääomasuunnittelu

Pääomasuunnittelun tavoitteena on varmistaa ennakoivasti OPAn vakavaraisuuden riittävyys poikkeuksellissakin olosuhteissa sekä toiminnan jatkuvuus. Pääomasuunnitelma sisältää muun muassa vakavaraisuutta koskevat määrälliset ja laadulliset tavoitteet, varautumissuunnitelman sekä vakavaraisuuden seuranta- ja ohjausmenettelyt valmiustasoin.

OPA vastaa ensisijaisesti itse vakavaraisuudestaan ja asettaa vakavaraisuudelleen tavoitetasot ja limiitit keskusyhteisön ohjeistuksen mukaan.

2 Riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan organisointi

OPA soveltaa toiminnassaan keskusyhteisön hallintoneuvoston vahvistamia riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteita. Keskusyhteisö vastaa OP Ryhmän ryhmätason riskien- ja vakavaraisuudenhallinnasta. OPA vastaa omasta riskien- ja vakavaraisuudenhallinnasta toimintansa laajuuden ja luonteen mukaisesti.

OPAn hallitus tekee riskien- ja vakavaraisuuden hallintaan liittyvät päätökset keskusyhteisön johtokunnan linjausten mukaisesti. Lisäksi hallitus käsittelee yhtiön toiminnan laadun ja laajuuden kannalta merkittävät, laajakantoiset ja periaatteellisesti tärkeät sekä epätavalliset asiat. Hallitus päättää periaatteista ja toimenpiteistä, joilla varmistetaan, että yhtiö toimii ulkoisen sääntelyn ja OP Osuuskunnan linjausten mukaisesti.

Toimitusjohtaja vastaa riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan toteutuksesta päätettyjen periaatteiden ja toimintaohjeiden mukaisesti sekä raportoi säännöllisesti liiketoiminnasta, riskinkantokyvystä ja riskiasemasta hallitukselle.

OPAn riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan tehtävät on keskitetty OP Ryhmän riskienhallintaan. Riskienhallinta on liiketoiminnasta riippumaton vastuualue, joka linjaa, ohjaa ja valvoo ryhmän ja sen yhteisöjen kokonaisvaltaista riskienhallintaa sekä analysoi niiden riskiasemaa. Riskienhallinta painottuu ennaltaehkäisevään työhön, varautumiseen ja ennakoivaan riskiaseman analysoimiseen. Tavoitteena on turvata ryhmän ja sen yhteisöjen riittävän riskinkantokyvyn säilyminen ja varmistaa, ettei liiketoiminnan riskinotto vaaranna kannattavuutta, vakavaraisuutta, maksuvalmiutta, toiminnan jatkuvuutta tai strategisten tavoitteiden saavuttamista. Riskienhallinta vastaa myös riskienhallintajärjestelmien ja riskienhallinnan menetelmien ylläpidosta ja kehittämisestä.

Riskiraportoinnin riippumattomuus toteutuu myös sillä, että keskusyhteisö teettää mitattavia riskejä koskevat raportit OPAlle keskitetysti liiketoiminnasta erillään.

OP Ryhmän sisäinen tarkastus avustaa OPAn hallitusta ja johtoa tarkastuksilla, joissa arvioidaan strategisten ja operatiivisten tavoitteiden toteutumista, riskienhallinnan laatua, raportoinnin luotettavuutta, lakien ja ohjeiden noudattamista sekä toiminnan tehokkuutta ja tarkoituksenmukaisuutta.

3 OPAn riskit

Alla olevassa taulukossa on kuvattu OPAn merkittävimmät riskit. Taulukon jälkeisissä kappaleissa on kuvattu riskien luonnetta ja niiden hallintakeinoja.

Strategiset riskit	Riski, joka syntyy kilpailuympäristön muutoksista, hitaasta reagoinnista muutoksiin, väärän strategian valinnasta tai strategian toteuttamisen epäonnistumisesta.
Operatiiviset riskit	Riski taloudellisesta tappiosta tai muista haitallisista seuraamuksista, joka syntyy riittämättömistä tai epäonnistuneista prosesseista, puutteellisista tai virheellisistä menettelytavoista, järjestelmistä tai ulkoisista tekijöistä.
Compliance-riski	Riski, joka aiheutuu ulkoisen sääntelyn, sisäisten menettelytapojen tai asiakassuhteissa asianmukaisten menettelytapojen ja eettisten periaatteiden noudattamatta jättämisestä.
Maineriski	Riski maineen tai luottamuksen heikkenemisestä, joka johtuu negatiivisesta julkisuudesta tai on seurausta jonkin riskin toteutumisesta.
Luottoriski	Luottoriski tarkoittaa riskiä siitä, että vastapuoli ei suoriudu velvoitteistaan.
Markkinariski	Markkinariski muodostuu korkoriskistä ja sijoitusriskistä.
Likviditeettiriski	Likviditeettiriski muodostuu maksuvalmiusriskistä ja rakenteellisesta rahoitusriskistä

4 Strategiset riskit

Strategisia riskejä hallitaan analysoimalla riskejä strategian laatimisen yhteydessä sekä seuraamalla ja analysoimalla jatkuvasti toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia ja strategian toteutumista. Strategista riskiä vähennetään jatkuvalla suunnittelulla, joka perustuu analyysiin ja ennusteisiin asiakkaiden tulevista tarpeista, markkina-alueiden kehityksestä ja kilpailutilanteesta. OPAn strategisista riskeistä raportoidaan säännöllisesti.

5 Operatiiviset riskit

Operatiivisten riskien hallinnalla varmistetaan, että operatiivinen toiminta on järjestetty asianmukaisesti eikä riskeistä aiheudu ennalta arvaamattomia taloudellisia menetyksiä tai muita haitallisia seuraamuksia, kuten maineen menetystä. Operatiivisten riskien hallintaan ja sisäiseen valvontaan myönteisesti suhtautuvaa yrityskulttuuria ylläpidetään ja vahvistetaan jatkuvasti.

Operatiiviselle riskille ei ole asetettu riskinottoa rajoittavaa riskilimiittiä, mutta riskien hallinnan tavoitetaso on maltillinen. Operatiivisten riskien hallinnassa keskeisintä on riskien tunnistaminen ja arviointi sekä kontrolli- ja hallintakeinojen toimivuuden ja riittävyden arviointi. Uusien liiketoimintamallien (ml. ulkoistukset), tuotteiden ja palveluiden riskit arvioidaan keskusyhteisön riskienhallinnan hyväksymien menettelytapojen mukaisesti ennen niiden käyttöönottoa. OP Ryhmässä tarjotaan asiakkaille vain tuotteita ja käytetään liiketoimintamalleja, jotka on hyväksytty ryhmätasolla. Liiketoiminnan jatkuvuutta uhkaaviin riskeihin varaudutaan jatkuvuussuunnittelulla. Jatkuvuussuunnittelu muodostaa pohjan myös valmiuslaissa tarkoitettuihin poikkeusoloihin varautumiselle. Jatkuvuussuunnitelmia testataan laadittujen testaussuunnitelmien mukaisesti.

Toteutuneen operatiivisen riskin mahdollinen vaikutus voidaan siirtää OPAn ulkopuolelle vakuuttamalla.

OPA noudattaa OP Ryhmän operatiivisten riskien hallinnan yhtenäistä järjestelmätuettua toimintamallia. OPA toteuttaa toimintamallin mukaisesti operatiivisten riskien kartoitukset, jotka sisältävät liiketoimintaan liittyvien riskien tunnistamisen ja arvioinnin sekä riskiä pienentävien kehitystoimenpiteiden määrittelyn ja seurannan.

5.1 Operatiivisten riskien seuranta ja raportointi

OPAssa operatiivisia riskejä tunnistetaan merkittävistä tuotteista, palveluista, toiminnoista, prosesseista ja järjestelmistä sekä ulkoistuksista. Tunnistettujen riskien merkittävyyttä arvioidaan niiden taloudellisen vaikutuksen ja toteutumisen todennäköisyyden perusteella. Kerättyä tietoa käytetään suunnittelun, päätöksenteon ja johtamisen tukena.

Operatiivisista riskeistä raportoidaan säännöllisesti OPAn hallitukselle sekä Operatiivisten riskien hallinta ja Compliance –osastolle.

6 Compliance-riskit

Compliance-riski on osa operatiivista riskiä. Compliance-toiminnan tavoitteena on varmistaa, että OPAssa noudatetaan lakeja, viranomaisten ohjeita ja määräyksiä, markkinoiden itsesääntelyä sekä OP Ryhmän ja OPAn omia sisäisiä toimintaperiaatteita ja ohjeita. Compliance-toiminta varmistaa myös, että asiakassuhteissa noudatetaan asianmukaisia ja eettisesti hyväksyttäviä periaatteita ja toimintatapoja.

Compliance-riskin toteutuminen voi taloudellisen menetyksen lisäksi aiheuttaa myös muita haitallisia seuraamuksia kuten sanktioita. Tällaisia sanktioita ovat esimerkiksi yhteisösakko, erilliset velvoitteiden rikkomisesta seuraavat rikemaksut sekä viranomaisen antamat varoitukset ja huomautukset. Compliance-riskin seurauksena voi olla myös maineen tai luottamuksen heikkeneminen tai menettäminen.

Vastuu sääntelyn noudattamisesta ja noudattamisen valvonnasta OPAssa on ylimmällä ja toimivalla johdolla. Jokainen OPAn palveluksessa oleva henkilö vastaa omalta osaltaan sääntelyn noudattamisesta.

Compliance-toiminnan ohjeistuksesta, neuvonnasta ja tuesta OP Ryhmässä vastaa keskusyhteisön riippumaton riskienhallinta. OPA on keskittänyt keskusyhteisön riskienhallintaan compliance-toiminnon.

6.1 Compliance-riskien hallintakeinot

Compliance-riskin hallinta on osa sisäistä valvontaa ja luotettavaa hallintoa ja sellaisena kiinteä osa liiketoiminnan johtamista sekä yrityskulttuuria. Compliance-riskiä hallitaan seuraamalla lainsäädännön kehitystä, ohjeistamalla, kouluttamalla ja konsultoimalla organisaatiota sääntelyn mukaisten toimintatapojen noudattamisessa sekä valvomalla organisaation menettelytapojen säännöstenmukaisuutta.

6.2 Compliance-riskien seuranta ja raportointi

Compliance-riiskejä tunnistetaan, arvioidaan ja raportoidaan säännöllisesti operatiivisten riskien hallinnan toimintamallin mukaisesti osana operatiivisten riskien riskikartoituksia. Compliance-toiminnassa tehdyistä havainnoista raportoidaan säännöllisesti.

7 Maineriski

Maineriskiä hallitaan ennakoivasti ja pitkäjänteisesti noudattamalla sääntelyä, finanssitoimialan hyviä käytäntöjä ja ryhmän hyvän liiketavan periaatteita sekä korostamalla toiminnan ja siitä viestimisen avoimuutta. Ryhmässä noudatetaan kansainvälisiä taloudellisen ja sosiaalisen vastuun sekä ympäristövastuun periaatteita sekä kansainvälisiä sitoumuksia.

Maineriskistä raportoidaan OPAn ja keskusyhteisön johdolle säännöllisesti. Merkittävistä maineriskin toteutumisen uhasta raportoidaan välittömästi.

8 Luottoriskit

OPAn luottokanta muodostuu joukkovelkakirjalainojen vakuudeksi asetetuista asuntoluotoista, jotka OPA ostaa OP Ryhmän osuuspankeilta ja osuuspankkien myöntämistä luotoista asiakkailleen OPAn lukuun. OPAn ja osuuspankin laatimassa puitesopimuksessa sovitaan luottojen välittämisessä ja myymisessä noudatettavista menettelytavoista sekä niihin liittyvistä oikeuksista, velvoitteista, vastuista ja luottoriskien hallinnasta.

Luottopäätökset tehdään osuuspankeissa OP Ryhmän ja OPAn ohjeistuksen mukaisesti. OPAn luotonmyöntökriteerit tukevat luottokannan laadun säilymistä korkeana. Pankit hoitavat myös asiakassuhteet ja luottojen hallinnoinnin paikallisesti. Erityinen vahvuus on paikallinen ja syvällinen asiakastuntemus.

Luottoriskin ottamista ohjataan OP Ryhmän riskipolitiikalla. Riskipolitiikassa määritellään muun muassa tavoiteriskitaso, riskinoton linjaukset ja rajaukset sekä asiakasvalintaa, vakuuksia ja kovenantteja koskevat periaatteet. Näillä varmistetaan luottosalkun riittävä hajauttaminen, jotta ei synny liiallisia riskikeskittymiä asiakasryhmittäin tai toimialoittain.

Keskeisessä asemassa luottoriskien hallinnassa on päivittäinen luottoprosessi ja sen laatu. Asiakkaan riittävä velanhoitokyky on kaiken luotonmyönnön edellytys. Luottopäätökset perustuvat voimassa olevaan ja ajantasaiseen luottoluokitukseen. Henkilöasiakkaiden maksukyky testataan koronnousun varalta ja asiakkaille tarjotaan takaisinmaksun turvaavia vakuutuksia sairauden ja työttömyyden varalle. Luotonmyönnössä vältetään korkeita rahoitusasteita.

OPAn ja osuuspankkien solmiman puitesopimuksen mukaan osuuspankki valvoo ja reagoi ennakoitavissa oleviin ongelmiin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa heikkojen ja ongelmallisten asiakkaiden toimintamallin mukaisesti. Asiakkaat, joiden taloudellisen tilan kehitystä, luottoriskin määrää ja maksukäyttäytymistä halutaan tarkastella tavallista tiiviimmin, otetaan erityisseurantaan. Samassa yhteydessä arvioidaan myös luottotappion todennäköisyys ja arvonalennuksen tarpeellisuus. Tämä merkitsee usein myös muutoksia luottopäätöstasoiissa.

Luottoluokittelulla ohjataan asiakasvalintaa, suhtautumista vakuusvajeeseen ja vastuiden hinnoittelua. Ryhmän ja sen pankkien uusluotonannolle ja luottokannalle on asetettu luottoluokittaisia tavoitearvoja, jotta luottosalkun laatu säilyy hyvänä. OP Ryhmässä on käytössä luottoriskimalleja maksukyvyttömyyden todennäköisyydelle (PD, Probability of Default), tappio-osuudelle (LGD, Loss Given Default) ja vastuun määrälle maksukyvyttömyyshetkellä (EAD, Exposure at Default). OPAn kannalta tärkein on henkilöasiakkaiden sopimusten luokittelumalli, jossa sopimukset ryhmitellään maksukyvyttömyyden todennäköisyyden mukaisesti luottoluokkiin.

Luottoriskimalleja hyödynnetään laajasti luottoriskin mittaamisessa ja hallinnassa, muun muassa

- luotonmyöntämisessä ja hinnoittelussa,
- rahoituksen päätösvaltuuksien määrittämisessä,
- luottosalkun laadullisten tavoitteiden asettamisessa ja seurannassa,
- luottoriskiraportoinnissa,
- vakavaraisuuslaskennan sisäisten luokitusten menetelmässä (IRBA) ja
- taloudellisen pääomavaateen ja odotetun tappion laskennassa
- saamisryhmäkohtaisten arvonalennusten laskennassa.

8.1 Luottoriskin vähentäminen

Sitoumusten takaisinmaksun varmistamiseksi vastuilla tulee olla vakuutta ja vähittäispankkitoiminnassa vastuilla tulee pääsääntöisesti olla turvaavat vakuudet. Kiinnitysluottopankkina OPA voi myöntää luottoja vain laissa määritellyjä vakuuksia vastaan. OPAn luottokanta muodostuu asuntovakuudellisista luotoista. Vakuuksien arvioinnissa käytetään riippumattoman arvioijan ja varovaisen käyvän arvon periaatetta. Vakuusarvojen kehitystä seurataan säännöllisesti. Asuntovakuuksien käypiä arvoja päivitetään kerran vuodessa virallisista kauppahintatilastoista johdettujen indeksien perusteella. Jokaisen rahoituspäätöksen yhteydessä tarkistetaan, onko vakuuden uudelleen arvioinnille tarvetta. Samanlainen tarkistus tehdään myös silloin, kun vakuuden arvo on merkittävästi muuttunut tai asiakkaan taloudellinen tilanne on heikentynyt olennaisesti.

8.2 Seuranta ja raportointi

OPAssa luottoriskien kehitystä seurataan ja raportoidaan säännöllisesti. Seurannan kohteita ovat muun muassa luottoluokitteluraportit, luottosalkun laatu, erääntyneet ja järjestämättömät saamiset.

9 Likviditeettiriski

Likviditeettiriski muodostuu maksuvalmiusriskistä ja rakenteellisesta rahoitusriskistä. Maksuvalmiusriski tarkoittaa tilannetta, jossa ryhmän yhteisö ei suoriudu maksuvelvoitteistaan ilman vaikeuksia. Rakenteellinen rahoitusriski tarkoittaa jälleenrahoitusriskiä, joka muodostuu pitkän antolainauksen ja lyhyen ottolainauksen maturiteettierosta.

Likviditeettiriskin hallinta perustuu ryhmän riskipolitiikan linjauksiin sekä hyväksytyihin riskilimiitteihin. Keskusyhteisön johtokunta hyväksyy likviditeettireservin laadulliset tavoitteet, varainhankintasuunnitelman ja maksuvalmiuden hoidon jatkuvuus- ja varautumissuunnitelman uhkaskenaarioiden varalle. Jatkuvuus- ja varautumissuunnitelma sisältää valmiustasopohjaisen maksuvalmiustilanteen ohjausmallin, rahoituslähteet sekä likviditeetin hallinnan operatiivisen jatkuvuussuunnitelman.

OP Ryhmän maksuvalmiutta hallitaan ennakoivalla rahoitusrakenteen suunnittelulla, ryhmän riskilimiiteillä ja niistä ryhmän yhteisöille johdetuilla limiiteillä ja valvontarajoilla sekä tavoitetasoilla. Maksuvalmiutta hallitaan myös maksuvalmiustilanteen seurannalla ja oikein mitoitettulla likviditeettireservillä, päivittäisen maksuvalmiuden suunnittelulla ja hoidolla sekä tehokkaalla ryhmän likviditeettitilanteen ohjauksella. Maksuvalmiuden hallintaa säätelevät Euroopan keskuspankin vähimmäisvaranto- ja maksuvalmiusluottojärjestelmiä koskevat määräykset.

OP Ryhmä turvaa maksuvalmiuttaan varainhankinnan pitkäjänteisellä suunnittelulla, likviditeettireservillä ja varautumissuunnitelman mukaisilla rahoituslähteillä vuodeksi tilanteessa, jossa raha- ja pääomamarkkinat sulkeutuisivat ja talletushankinnan määrä vähenisi maltillisesti. Likviditeettireservi on mitoitettu siten, että se riittää maksuvalmiuskriisitilanteessa varautumissuunnitelman käyttöönoton vaatimaksi ajaksi. Reservin saamistodistuksia myymällä tai käyttämällä niitä vakuutena voidaan hankkia likviditeettiä ryhmän käyttöön. Likviditeettireservi muodostuu pääasiassa talletuksista keskuspankkiin sekä keskuspankkirahoituksen vakuudeksi kelpaavista saamisista.

Finanssiryhmän keskuspankkina Pohjola Pankki Oyj turvaa niin koko ryhmän kuin ryhmään kuuluvan yhteisön (ml. OPA) maksuvalmiuden. OPn päivittäinen maksuvalmiuden hallinta on pankkitoimintaa harjoittavien yhtiöiden maksuvalmiuden hallintaa. Kaikki muutokset OPAn maksuvalmiusasemassa toteutuvat muutoksena Pohjolan maksuvalmiusasemassa. Koko OP Ryhmän pankkitoiminnan likviditeettireservi hallitaan keskitetysti OPn keskuspankissa.

OP Ryhmän varainhankinnan suunnittelu perustuu ennakoivaan rahoitusrakenteen suunnitteluun ja likviditeettiriskille asetettuihin riskilimiitteihin. Ryhmän varainhankinnan tärkeimmät lähteet ovat yleisötalletukset ja tukkuvarainhankinta. Tukkuvarainhankinta suunnitellaan talletusvarainhankinnan ja antolainauskasvun pohjalta. Varainhankinnan saatavuuden varmistamiseksi hyödynnetään monipuolisesti eri rahoitusinstrumentteja ja hajautetaan varainhankinnan lähteet sekä maturiteettien, maantieteellisen sijainnin, markkinoiden että sijoittajien mukaan. Jäsenpankit sijoittavat pankkikohtaiset talletusyli jäämät sijoitusohjeen mukaisesti pääosin keskusyhteisökonsernin tileille tai sen liikkeeseen laskemiin instrumentteihin, jotta ryhmän tukkuvarainhankinnan määrää ei tarpeettomasti kasvateta. Pohjola hoitaa keskitetysti ryhmän senior-ehtoisen ja oman pääoman ehtoisen tukkuvarainhankinnan, ja OPAn asuntovakuudellisen tukkuvarainhankinnan.

OP Osuuskunnan johtokunta vastaa OP Ryhmän likviditeettiriskin hallinnasta ja ohjaa maksuvalmiuden hallintaa valmiustasopohjaisen ohjausmallin mukaisesti. Markkinahäiriötilanteissa toimitaan likviditeetin hallinnan jatkuvuus- ja varautumissuunnitelman mukaisesti. Kukin OP Ryhmään kuuluva yhteisö ohjaa likviditeetin hallintaansa keskusyhteisön asettamien limiittien, valvontarajojen ja ohjeiden sekä tili-, talletus- ja luottoehtojen määrittämissä puitteissa.

9.1 Likviditeettiriskin mittaaminen, seuranta ja raportointi

OP Ryhmälle likviditeettiriskin riskilimiitit on asetettu rakenteellista rahoitusriskiä ohjaaville aikaluokittaisille nettokassavirroille. Rakenteellisen rahoitusriskin mittari kertoo, kuinka paljon taseen nettokassavirroista saa enintään erääntyä eri aikaperiodeilla. OPAn liikkeeseenlaskemiin katettuihin jvk-lainoihin kohdistuu jälleenrahoitusriski. Pitkäaikaisen varainhankinnan erääntymistä seurataan erääntymisjakaumalla, jolle on asetettu limiittejä. OP Ryhmän ja OPAn rakenteellista rahoitusriskiä seurataan kuukausittain.

Lisäksi OP Ryhmälle riskilimiitti on luottolaitosdirektiiviin ja -asetukseen (CRD IV/CRR) sekä komission delegoituun asetukseen perustuvalla maksuvalmiusvaatimukselle (LCR, Liquidity Coverage Ratio). Ryhmätasoisesti seurataan myös maksuvalmiusriskiä likviditeetin stressitestaukseen perustuvissa skenaarioissa. Maksuvalmiusriskin mittarit kertovat, kuinka pitkäksi aikaa likviditeettireservi riittää kattamaan ryhmästä päivittäin ulos maksettavat tiedossa olevat ja ennakoitavat nettokassavirrat sekä odottamattoman likviditeettistressiskenaarion. Maksuvalmiusriskiä seurataan päivittäin.

10 Markkinariskit

Markkinariskit muodostuvat hintojen, volatiliiteetin ja markkinalikviditeetin muutoksista rahoitusmarkkinoilla.

Merkittävin markkinariski on korkotason muutoksen vaikutus korkokatteeseen eli rahoitustaseen korkotuloriski. Markkinariskiä voi muodostua myös sijoitustoiminnasta. OPA pyrkii jatkuvalla rahoitus- ja maksuvalmiussuunnittelulla siihen, ettei sille syntyisi merkittäviä rahoitusyliäämiä sijoitettavaksi. Sijoituksia valtion ja muiden pankkien saamistodistuksiin voidaan käyttää myös kiinnitysluottopankkilain tarkoituksena tätevävakuuksina.

Sijoituspäätöstä tehdessä arvioidaan sijoituksen vaikutus korko- ja rahoitusriskiin.

Markkinariskien hallinnan tehtävänä on tunnistaa ja arvioida liiketoimintaan sisältyvät markkinariskit, rajoittaa ne hyväksyttävälle tasolle sekä raportoida niistä säännöllisesti ja tehokkaasti. Näin varmistetaan, että markkinahintojen tai muiden ulkoisten markkinatekijöiden muutokset eivät johda pitkän aikavälin kannattavuuden tai vakavaraisuuden liialliseen heikkenemiseen OPAssa.

Markkinariskien ottamista ohjaavia ja rajoittavia ohjeita ovat OP Ryhmän riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteet ja niitä täydentävä ryhmän riskipolitiikka, keskusyhteisön riskienhallintaohjeistus sekä limiitit ja valvontarajat.

10.1 Korkoriski

OPAn korkoriski liittyy luotonannon ja varainhankinnan korkoperusteiden eroavaisuuksiin. Korkoriskiä hallitaan ensisijaisesti johdannaisilla ja luotonannon tuote- ja ehtovalikoiman sekä varainhankinnan korkosidonnaisuuksien ja korontarkistusajankohtien säätelyllä. OPA solmii johdannaisopimuksia vain suojaamistarkoituksessa ja niiden vastapuolena on aina Pohjola Pankki Oyj.

10.2 Seuranta ja raportointi

Markkinariskeistä raportoidaan kuukausittain. Keskusyhteisön riskienhallinta tuottaa markkinariskiraportit OPAlle ja raportoi koko OP Ryhmän taserakenteen ja markkinariskien kehityksestä keskusyhteisön johdolle säännöllisesti.

Johdannaisten riskiä seurataan osana positioiden riskejä samoilla mittareilla kuin tasepositioissakin.

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

LIITE 3. Korkotuotot ja -kulut, tuhatta €	2015	2014
Korkotuotot		
Saamisista luottolaitoksilta	134	93
Saamisista asiakkailta	119 571	138 427
Johdannaissovimuksista		
Suojauslaskennasta	-13 351	-20 985
Muut korkotuotot	8	15
Yhteensä	106 362	117 550
Korkokulut		
Veloista luottolaitoksille	4 501	11 641
Johdannaissovimuksista		
Suojauslaskennasta	-39 252	-190 992
Yleiseen liikkeeseen lasketuista velkakirjoista	67 757	241 887
Muut korkokulut	2	2
Yhteensä	33 007	62 539
Korkokate	73 355	55 011

Suojauslaskennan nettotulos

Suojauslaskennan suojausinstrumenttien nettotulos on 73 813 (-63 729) ja suojauskohteiden nettotulos on -73 813 (63 729).

LIITE 4. Palkkiotuotot ja -kulut, netto, tuhatta €	2015	2014
Palkkiotuotot		
Luotonannosta	6 460	7 696
Yhteensä	6 460	7 696
Palkkiokulut		
Arvopapereista	85	31
Muut	49 736	40 058
Yhteensä	49 821	40 090
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	-43 361	-32 394

Muut palkkiokulut muodostuvat pääasiassa palkkioista asiamiehinä toimiville välittäjäpankeille.

LIITE 5. Kaupankäynnin nettotuotot, tuhatta €	2015	2014
Kaupankäynnin rahoitusvaroista ja -veloista		
Arvostusvoitot ja -tappiot		
Valuuttatoiminnan nettotuotot	0	-1
Kaupankäynnin nettotuotot yhteensä	0	-1

LIITE 6. Sijoitustoiminnan nettotuotot, tuhatta €	2015	2014
Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot		
Tuotot osakkeista ja osuuksista	22	1
Sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	22	1

LIITE 7. Liiketoiminnan muut tuotot, tuhatta €	2015	2014
Muut liiketoiminnan tuotot	1	1
Liiketoiminnan muut tuotot yhteensä	1	1

LIITE 8. Henkilöstökulut, tuhatta €	2015	2014
Palkat ja palkkiot	293	316
Eläkekulut		
Maksupohjaiset järjestelyt	47	51
Etuuspohjaiset järjestelyt	32	13
Yhteensä	79	65
Muut henkilösivukulut	10	5
Henkilöstökulut yhteensä	382	385

LIITE 9. Muut hallintokulut, tuhatta €	2015	2014
Toimistokulut	157	159
IT-kulut	2 349	2 049
Yhteyskulut	44	37
Markkinointikulut	5	4
Muut hallinnon kulut	57	51
Muut hallintokulut yhteensä	2 612	2 300

LIITE 10. Liiketoiminnan muut kulut, tuhatta €	2015	2014
Vuokrakulut	59	62
Poistot		
Koneista ja kalustosta		
Aineettomista hyödykkeistä	716	122
Yhteensä	716	122
Muut	1 149	1 322
Liiketoiminnan muut kulut yhteensä	1 924	1 506

Tilintarkastajille maksetut palkkiot toimeksiantoryhmittäin

Tilintarkastuksesta	11	13
Tilintarkastuslain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetut toimeksiannot		
Veroneuvonta		
Muut palvelut	46	68
Yhteensä	57	82

LIITE 11. Tuloverot, tuhatta €	2015	2014
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuva vero	4 965	3 681
Edellisten tilikausien verot	0	3
Laskennalliset verot	56	-26
Tuloslaskelman verot	5 020	3 657

Yhteisön tuloveroprosentti	20,0 %	20,0 %

Voimassaolevan verokannan mukaan laskettujen verojen täsmäytys tuloslaskelmassa esitettyihin veroihin

Tulos ennen veroja	25 308	18 277
Verokannan mukainen osuus tuloksesta	5 062	3 655
Edellisten tilikausien verot	0	3
Muut	-41	-1
Tuloslaskelman verot	5 020	3 657

VAROJA KOSKEVAT LIITETIEDOT

LIITE 12. Saamiset luottolaitoksilta, tuhatta €	31.12.2015	31.12.2014
Saamiset luottolaitoksilta		
Talletukset		
Vaadittaessa maksettavat	245 120	109 046
Muut		
Muut kuin vaadittaessa maksettavat OP-Pohjola ryhmän yhteisöiltä	743 369	10 000
Saamiset luottolaitoksilta yhteensä	988 490	119 046

LIITE 13. Johdannaissopimukset, tuhatta €	31.12.2015	31.12.2014
Johdannaissopimukset		
Suojaavat johdannaissopimukset		
Käyvän arvon suojaus		
Korkojohdannaiset	192 206	261 346
Johdannaissopimukset yhteensä	192 206	261 346

Johdannaissopimukset on kerrottu tarkemmin liitteessä 29.

LIITE 14. Saamiset asiakkailta, tuhatta €	31.12.2015	31.12.2014
Luotot yleisölle ja julkisyhteisöille	9 610 533	9 329 601
Saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiset	-170	-480
Saamiskohtaiset arvonalentumiset	-111	-43
Saamiset asiakkailta yhteensä	9 610 252	9 329 077

LIITE 15. Sijoitusomaisuus, tuhatta €	31.12.2015	31.12.2014
Myytävissä olevat rahoitusvarat		
Osakkeet ja osuudet, ei noteeratut	40	40
Sijoitusomaisuus yhteensä	40	40

Muut kuin julkisesti noteeratut osakkeet ja osuudet on arvostettu hankintamenoon.

LIITE 16. Aineettomat hyödykkeet, tuhatta €	31.12.2015	31.12.2014
Ohjelmistot, lisenssit ja käyttöoikeudet	2 575	2 610
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	2 575	2 610

Aineettomien hyödykkeiden muutokset	31.12.2015		
	Ohjelmistot	Ohjelmistot / rahoitusleasing	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	2 842	1 454	4 295
Lisäykset	681		681
Vähennykset			
Siirrot erien välillä			
Hankintameno 31.12.	3 523	1 454	4 977
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.	232	1 454	1 686
Tilikauden poistot	716		716
Vähennyksiin ja siirtoihin kohdistuvat kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.			
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	948	1 454	2 402
Kirjanpitoarvo 31.12.	2 575		2 575
josta keskeneräiset hankinnat	-		-

	31.12.2014		
	Ohjelmistot	Ohjelmistot / rahoitusleasing	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	1 778	1 454	3 231
Lisäykset	1 064		1 064
Vähennykset			
Siirrot erien välillä			
Hankintameno 31.12.	2 842	1 454	4 295
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.	179	1 384	1 563
Tilikauden poistot	52	70	122
Vähennyksiin ja siirtoihin kohdistuvat kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.			
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	232	1 454	1 686
Kirjanpitoarvo 31.12.	2 610		2 610
josta keskeneräiset hankinnat	143		143

Poistot, arvonalentumistappiot ja niiden peruutukset on kirjattu tuloslaskelman erään 'liiketoiminnan muut kulut'. Yhtiöllä ei ole ollut arvonalentumisia.

LIITE 17. Muut varat, tuhatta €	31.12.2015	31.12.2014
Eläkevarat	92	68
Siirtosaamiset		
Korot	78 248	89 840
Muut	483	139
Yhteensä	78 823	90 047

Eläkevarojen laskenta on selvitetty liitteessä 22 Varaukset ja muut velat.

LIITE 18. Verosaamiset	31.12.2015	31.12.2014
Tuloverosaamiset		321
Laskennalliset verosaamiset		59
Verosaamiset yhteensä		380
Verosaamisten ja -velkojen erittely		
Laskennalliset verosaamiset		
Etuus pohjaisista eläkejärjestelyistä	2	37
Muista eristä	34	96
Netotettu laskennallisista verovelosta	-36	-74
Yhteensä	0	59
Laskennalliset verovelat		
Etuus pohjaisista eläkejärjestelyistä	18	14
Muista eristä	60	60
Netotettu laskennallisista verosaamisista	-35	-74
Yhteensä	43	0
Laskennallisten verojen muutokset		
Laskennalliset verosaamiset/-velat 1.1.	59	30
Kirjattu tulos las kelmaan		
Etuus pohjaiset eläkevelvoitteet	6	3
Muut	-62	24
Kirjattu laajaan tulos las kelmaan		
Etuus pohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvat erät	-46	3
Laskennalliset verosaamiset/ -velat yhteensä 31.12.	-43	59
Tuloverosaamiset/-velat	1 283	321
Verosaamiset ja -velat yhteensä	1 325	380

VELKOJA JA OMAA PÄÄOMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

LIITE 19. Velat luottolaitoksille, tuhatta €	31.12.2015	31.12.2014
Muut kuin vaadittaessa maksettavat		
Muut velat	1 375 000	1 505 000
Velat luottolaitoksille yhteensä	1 375 000	1 505 000

LIITE 20. Johdannaissopimukset, tuhatta €	31.12.2015	31.12.2014
Suojauslaskennan johdannaissopimukset		
Suojaavat johdannaissopimukset		
Käyvän arvon suojaus		
Korkojohdannaiset	12 971	8 298
Suojauslaskennan johdannaissopimukset yhteensä	12 971	8 298

Johdannaissopimukset on kerrottu tarkemmin liitteessä 29.

LIITE 21. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, tuhatta €	Keskikorko¹ 31.12.2015	Keskikorko%	31.12.2014
Joukkovelkakirjalainat	1,52	9 002 669	1,97
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat yhteensä		9 002 669	7 810 673

OP-Asuntoluottopankki Oyj:n liikkeeseen laskemat pitkäaikaiset lainat				
Laina	Kirjanpitoarvo	Korkosidonnaisuus	Nimelliskorko-%	Eräpäivä
OP Mortgage Bank Covered Bond 2011	999 634	Kiinteä	3,250	1.4.2016
OP Mortgage Bank Covered Bond 2011	996 582	Kiinteä	3,500	11.7.2018
OP Mortgage Bank Covered Bond 2012	1 248 040	Kiinteä	1,625	23.5.2017
OP Mortgage Bank Private Placement 2012	99 979	Vaihtuva	3 kk eb	24.8.2017
OP Mortgage Bank rekisteröity Covered Bond (NSV)	114 731	Kiinteä	2,157	12.11.2024
OP Mortgage Bank Private Placement 2012	100 000	Vaihtuva	3 kk eb	18.12.2018
OP Mortgage Bank Covered Bond 2014	995 565	Kiinteä	1,500	17.3.2021
OP Mortgage Bank Covered Bond 2014	995 725	Kiinteä	0,750	11.6.2019
OP Mortgage Bank Covered Bond 2014	996 089	Kiinteä	1,000	28.11.2024
OP Mortgage Bank Covered Bond 2014	10 000	Kiinteä	0,097	27.11.2016
OP Mortgage Bank Covered Bond 2015	19 973	Kiinteä	0,250	27.5.2020
OP Mortgage Bank Covered Bond 2015	1 245 617	Kiinteä	0,250	23.11.2020
OP Mortgage Bank Covered Bond 2015	995 278	Kiinteä	0,625	4.9.2022
	8 817 213			
Arvostus	185 456			
Yhteensä	9 002 669			

LIITE 22. Varaukset ja muut velat, tuhatta €	31.12.2015	31.12.2014
Muut velat		
Maksujenvälitys velat	92	87
Eläkevelat	8	184
Siirtovelat		
Korkovelat	103 512	117 229
Muut	4 872	4 617
Varaukset ja muut velat yhteensä	108 485	122 116

Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt

OP-Asuntoluottopankki Oyj:n eläkejärjestelyt on hoidettu OP-Eläkekassassa ja OP-Eläkesäätiössä. Lisäeläkkeisiin liittyvät järjestelyt eläkesäätiössä ja samoin kuin eläkekassassa hoidettu TyEL:n rahastoitu vanhuuseläke ja työkyvyttömyyseläke on käsitelty etuuspohjaisina järjestelyinä. TyEL:n jakojärjestelmään suoritettavat maksut on käsitelty maksupohjaisina. Yhtiön vastuulla olevien eläkevastuiden määrä ei ole olennainen.

Työeläkejärjestelmän etuudet ovat vuoden 2016 loppuun vanhuuseläke, osa-aikaeläke, työkyvyttömyyseläke, perhe-eläke ja kuntoutusetuudet. TyEL:n mukaisen vanhuuseläkkeen eläkeikä on 63–68 vuotta. Eduskunta säätö 2015 uuden TyE-lain tulevaisuuteen voimaan vuodesta 2017. Hyväksytyt laki muuttaa etuuksia, korvaa osa-aikaeläkkeen osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä sekä lisää uuden etuuden työuraeläkkeen. Lakimuutos on huomioitu OP-Eläkekassan muutoksena ja sen vaikutus, -2000 €, on kirjattu tulosvaikutteisesti.

OP-Eläkekassan/OP-Eläkesäätiön keskeisimmät vakuutusmatemattiset riskit liittyvät korko- ja markkinariskien, eliniän systemaattiseen pitenemiseen sekä inflaatoriskien. Eläkevelvoitteen diskonttauksessa käytettävän korkotason muutoksella on olennainen vaikutus eläkevelvoitteen määrään.

Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen tasearvot, tuhatta €	Etuuspohjaiset eläkevelvoitteet		Eläkevarojen käyvät arvot		Nettovelat (-varat)	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Avaava tase 1.1.	643	322	-527	-236	115	86
Tuloslaskelmaan kirjatut etuuspohjaiset eläkekulut						
Tilikauden työsuoritukseen perustuvat menot	35	20			35	20
Korkokulu (-tuotto)	13	11	-10	-8	2	3
Järjestelyn supistamisen, velvoitteen täyttämisen tai aiempaan työsuoritukseen perustuvan menon vaikutus	2				2	
Hallintokulut			1	0	1	0
Yhteensä	49	31	-10	-8	40	23
Muihin laajan tuloksen eriin kirjatut uudelleen määrittämisestä aiheutuvat tappiot (-voitot)						
Taloudellisten odotusten muutoksista johtuvat vakuutusmatemaattiset tappiot (voitot)	-208	165			-208	165
Väestötilastollisten odotusten muutoksista johtuvat vakuutusmatemaattiset tappiot (voitot)						
TyEL:n korkoeron tuotto ja vanhuuseläkkeiden vastuun kasvu (netto)	1	1	-1	-1		
Kokemusperäiset tarkistukset	4	124			4	124
Järjestelyyn kuuluvien varojen tuotto lukuun ottamatta etuuspohjaisen nettovelan (-varan) nettokorkoon sisältyvää määrää (-)			-27	-272	-27	-272
Yhteensä	-203	290	-29	-273	-231	17
Muut						
Työnantajan suorittamat maksut			-7	-10	-7	-10
Maksetut etuudet						
Yhteensä			-7	-10	-7	-10
Päätävä tase 31.12.	489	643	-573	-527	-83	115
Taseeseen kirjatut velat ja varat, tuhatta €					31.12.2015	31.12.2014
Nettovelat /-varat (Eläkesäätiö)					-92	-68
Nettovelat /-varat (Eläkekassa)					8	184
Nettovelat (-varat) yhteensä					-84	115
Eläkekassan ja -säätiön varojen ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti 31.12.2015, tuhatta €						
						Yhteensä
Osakkeet ja osuudet						31
Joukkovelkakirjalainat						108
Kiinteistöt						43
Sijoitusrahastot						343
Strukturoidut sijoitukset						2
Johdannaiset						0
Muut varat						48
Yhteensä						573
Eläkekassan ja -säätiön varojen ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti 31.12.2014, tuhatta €						
						Yhteensä
Osakkeet ja osuudet						31
Joukkovelkakirjalainat						139
Kiinteistöt						43
Sijoitusrahastot						275
Strukturoidut sijoitukset						3
Johdannaiset						0
Muut varat						36
Yhteensä						527

Käytetyt keskeiset vakuutusmatemaattiset oletukset 31.12.2015	Eläkekassa	Eläkesäätiö
Diskonntauskorko, %	2,3	2,1
Tuleva palkankorotusolettama, %	1,6	1,6
Tulevat eläkkeiden korotukset, %	1,0	1,2

Käytetyt keskeiset vakuutusmatemaattiset oletukset 31.12.2014	Eläkekassa	Eläkesäätiö
Diskonntauskorko, %	2,0	1,9
Tuleva palkankorotusolettama, %	2,5	2,5
Tulevat eläkkeiden korotukset, %	2,1	2,0

LIITE 23. Verovelat, tuhatta €	31.12.2015	31.12.2014
Tuloverovelat	1 283	
Laskennalliset verovelat	43	
Verovelat yhteensä	1 325	

LIITE 24. Oma pääoma, tuhatta €	31.12.2015	31.12.2014
Osakepääoma	60 000	60 000
Vapaat rahastot	245 000	245 000
Kertyneet voittovarot		
Edellisten kausien voitto	46 649	36 840
Tilikauden tulos	20 288	14 619
Oma pääoma yhteensä	371 937	356 459
Jakokelpoiset varat	311 937	296 459
Voitonjakokelpoiset varat	66 937	51 459

Sijoitetun vapaan pääoman rahasto on muodostunut OP Osuuskunnan pääomasijoituksesta 245 000 000 euroa.

Osakepääoma ja osakkeiden lukumäärä

	Yhteensä
Osakepääoma, tuhatta euroa	60 000
Osakkeita, kpl	76 592
Osuus osakepääomasta, %	100

OP Osuuskunnan omistus OP-Asuntoluottopankki Oyj:stä on 100%.

Yhtiön vähimmäispääoma on kahdeksanmiljoonaa viisisataatuhatta (8.500.000) euroa ja enimmäispääoma sataviisikymmentä miljoonaa (150.000.000) euroa, joissa rajoissa osakepääomaa voidaan korottaa tai alentaa yhtiöjärjestyksestä muuttamatta. Osakkeita on vähintään 34.000 kappaletta ja enintään 136.000 kappaletta. Osakkeiden hankkimiseen luovutustoimin vaaditaan yhtiön suostumus. Osakkeilla ei ole nimellisarvoa.

MUUT TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

LIITE 25. Taseen luokittelu, tuhatta €

Varat	Lainat ja saamiset	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti		Kirjanpitoarvo yhteensä	Käypä arvo yhteensä
		kirjattavat	Myytävissä olevat		
Saamiset luottolaitoksilta ja keskuspankeilta	988 490			988 490	988 490
Johdannaissopimukset		192 206		192 206	192 206
Saamiset asiakkailta	9 610 252			9 610 252	9 610 252
Osakkeet ja osuudet			40	40	40
Muut saamiset	78 823			78 823	78 823
Muut varat	2 575			2 575	2 575
Yhteensä 31.12.2015	10 680 140	192 206	40	10 872 386	10 872 386

Velat	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti		Kirjanpitoarvo yhteensä	Käypä arvo yhteensä
	kirjattavat	Muut velat		
Velat luottolaitoksille		1 375 000	1 375 000	1 375 000
Johdannaissopimukset	12 971		12 971	12 971
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		9 002 669	9 002 669	9 222 310
Muut velat		109 810	109 810	109 810
Yhteensä 31.12.2015	12 971	10 487 479	10 500 450	10 720 091

Varat	Lainat ja saamiset	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti		Kirjanpitoarvo yhteensä	Käypä arvo yhteensä
		kirjattavat	Myytävissä olevat		
Saamiset luottolaitoksilta ja keskuspankeilta	119 046			119 046	119 046
Johdannaissopimukset		261 346		261 346	261 346
Saamiset asiakkailta	9 329 077			9 329 077	9 329 077
Osakkeet ja osuudet			40	40	40
Muut saamiset	90 047			90 047	90 047
Muut varat	2 990			2 990	2 990
Yhteensä 31.12.2014	9 541 160	261 346	40	9 802 546	9 802 546

Velat	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti		Kirjanpitoarvo yhteensä	Käypä arvo yhteensä
	kirjattavat	Muut velat		
Velat luottolaitoksille		1 505 000	1 505 000	1 505 000
Johdannaissopimukset	8 298		8 298	8 298
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		7 810 673	7 810 673	8 138 062
Muut velat		122 116	122 116	122 116
Yhteensä 31.12.2014	8 298	9 437 789	9 446 087	9 773 476

Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat on arvostettu kirjanpidossa jaksotettuun hankintamenoon. Näille velkakirjoille markkinoilta saatavilla olevan informaation ja vakiintuneiden arvostusmenetelmien avulla arvioitu käypä arvo oli joulukuun lopussa n. 219 641 tuhatta euroa (327 389) kirjanpitoarvoa korkeampi.

LIITE 26. Taseen ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti, tuhatta €

Toistuvasti käypiin arvoihin arvostetut varat	31.12.2015	Käyvän arvon arvostus tilikauden lopussa	
	Tasearvo	Taso 1*	Taso 2**
Johdannais sopimukset	192 206		192 206
Yhteensä	192 206		192 206

Toistuvasti käypiin arvoihin arvostetut varat	31.12.2014	Käyvän arvon arvostus tilikauden lopussa	
	Tasearvo	Taso 1*	Taso 2**
Johdannais sopimukset	261 346		261 346
Yhteensä	261 346		261 346

Toistuvasti käypiin arvoihin arvostetut velat	31.12.2015	Käyvän arvon arvostus tilikauden lopussa	
	Tasearvo	Taso 1*	Taso 2**
Johdannais sopimukset	12 971		12 971
Yhteensä	12 971		12 971

Toistuvasti käypiin arvoihin arvostetut velat	31.12.2014	Käyvän arvon arvostus tilikauden lopussa	
	Tasearvo	Taso 1*	Taso 2**
Johdannais sopimukset	8 298		8 298
Yhteensä	8 298		8 298

Rahoitusvelat, joita ei ole arvostettu käypiin arvoihin	31.12.2015	Käyvän arvon arvostus tilikauden lopussa	
	Tasearvo	Taso 1*	Taso 2**
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	9 002 669	8 872 880	349 430
Yhteensä	9 002 669	8 872 880	349 430

Rahoitusvelat, joita ei ole arvostettu käypiin arvoihin	31.12.2014	Käyvän arvon arvostus tilikauden lopussa	
	Tasearvo	Taso 1*	Taso 2**
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	7 810 673	7 995 455	142 607
Yhteensä	7 810 673	7 995 455	142 607

* Hierarkiatasoon 1 ryhmitellyt erät koostuvat suurimmissa pörsseissä listatuista osakkeista, noteeratuista yritysten-, valtioiden- ja rahoituslaitosten velkapapereista sekä pörssi johdannaisista. Kyseisten instrumenttien käypä arvo määräytyy markkinoilta saatavien noteerausten perusteella.

** Arvostusmenetelmät, jotka perustuvat luotettaviin laskentaparametreihin. Hierarkiatasoon 2 luokiteltujen instrumenttien käyvä arvolla tarkoitetaan arvoa, joka on johdettavissa rahoitusvälineen osien tai vastaavien rahoitusvälineiden markkina-arvosta; tai joka on laskettavissa rahoitusmarkkinoilla yleisesti hyväksytyillä arvostusmalleilla ja -menetelmillä, jos markkina-arvo on niiden luotettavasti arvioitavissa. Tähän hierarkiatasoon on luokiteltu OP:ssa OTC-johdannaiset, yritysten-, valtioiden- ja rahoituslaitosten noteeratut velkapaperit, joita ei ole luokiteltu tasolle 1, osto- ja takaisinmyyntisopimukset (repo) sekä lainaksi annetut tai arvopaperit.

Siirrot toistuvasti käypään arvoon arvostettavien hierarkiatasojen välillä

OP-Asuntoluottopankki Oyj:llä ei ole siirtoja käyvän arvon arvostuksen tasojen välillä.

VASTUUSITOUUMUKSIA JA JOHDANNAISIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

LIITE 27. Taseen ulkopuoliset sitoumukset, tuhatta €	31.12.2015	31.12.2014
Sitovat luottolupaukset	858	3 252
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	858	3 252

LIITE 28. Vuokrasopimukset, tuhatta €	31.12.2015	31.12.2014

OP-Asuntoluottopankki Oyj vuokralle ottajana

OP-Asuntoluottopankki Oyj on vuokrannut toimittilat OP-Palvelut Oy:ltä.

Maksetut toimitilojen vuokrat	54	56

LIITE 29. Johdannaissopimukset, tuhatta €

Suojaustarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset - käyvän arvon suojaus 31.12.2015

	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika				Käyvät arvot Varat	Velat	Luotto- vasta-arvo
	Alle 1v	1-5v	>5 v	Yhteensä			
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	2 387 456	8 816 977	7 118 958	18 323 391	192 206	12 971	411 985
Korkojohdannaiset yhteensä	2 387 456	8 816 977	7 118 958	18 323 391	192 206	12 971	411 985

Suojaustarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset - käyvän arvon suojaus 31.12.2014

	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika				Käyvät arvot Varat	Velat	Luotto- vasta-arvo
	Alle 1v	1-5v	>5 v	Yhteensä			
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	4 496 752	9 141 000	4 396 000	18 033 752	261 346	8 298	449 799
Korkojohdannaiset yhteensä	4 496 752	9 141 000	4 396 000	18 033 752	261 346	8 298	449 799

MUUT LIITETIEDOT

LIITE 30. Henkilöstö ja lähipiiri, tuhatta €

Henkilöstön lukumäärä keskimäärin vuonna 2015 viisi (5) henkilöä.

OP-Asuntoluottopankki Oyj:n lähipiirin muodostavat OP Osuuskunta tytäryhtiöineen, OP Ryhmän eläkevakuutusyhteisöt OP-Eläkekassa ja OP-Eläkesäätiö sekä yhtiön hallintohenkilöt.

OP Osuuskunnan tytäryhtiöt:

Pohjola-konserni (emoyhtiö Pohjola Pankki Oyj)	Helsinki
Helsingin OP Pankki Oyj	Helsinki
OP-Korttiyhtiö Oyj	Helsinki
OP-Rahastoyhtiö Oy	Helsinki
OP-Henkivakuutus Oy	Helsinki
Helsingin OP-Kiinteistökeskus Oy	Helsinki
OP-Palvelut Oy	Helsinki
OP-Prosessipalvelut Oy	Helsinki
Aurum Sijoitusvakuutus Oy	Helsinki
Pivo Wallet Oy	Helsinki
Suomi Väärähoitusrahasto I Ky	Helsinki
Checkout Finland Oy	Helsinki
OP-Vallila Rahasto VYM Oy	Helsinki
OP-Vallila Rahasto Ky	Helsinki

Liiketapahtumat lähipiirin kanssa

	2015		2014	
	OP Osuus-kunta	Muut	OP Osuus-kunta	Muut
Muut saamiset		424 691		455 231
Muut velat		1 562 291		1 638 278
Korkotuotot		8 578		17 824
Korkokulut		20 488		166 626
Osinkotuotot				
Palkkiotuotot ja -kulut netto		6 029		5 123
Liiketoiminnan muut tuotot				
Liiketoiminnan kulut	94	2 420	119	3 367
Lähipiirin omistamien				
Osakkeiden lukumäärä	76 592		76 592	

LIITE 31. Muuttuva palkitseminen**Henkilöstörahas**

OP-Asuntoluottopankki liittyi OP-Henkilöstörahas

talon vuonna 2005.
 OP-Henkilöstörahas talle maksettava voittopalkkioerä vuonna 2015 perustui seuraavien tavoitteiden saavuttamiselle: OP Ryhmän tulos ennen veroja ja OP Ryhmän ydinvakavaraisuus (CET 1), molemmat painolla 30 % sekä keskitittäjäasiakkaiden määrän muutos painolla 40 %. Henkilöstörahas

Palkitsemisjärjestelmät

työn vuodelta 2015 on noin 5,3 % rahaston jäsenten palkkasummasta.
 Lyhyen aikavälin palkitsemisohjelmassa ansaintajakso on kalenterivuosi ja palkkio maksetaan lähtökohtaisesti rahana. Lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmä kattaa koko henkilöstön. Palkkioiden enimmäismäärät on rajattu.

LIITE 32. Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat

Ei merkittäviä tilinpäätöspäivän jälkeisiä tapahtumia.

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT**LIITE 33. Omat varat ja vakavaraisuus**

Omien varojen ja vakavaraisuuden tiedot on esitetty toimintakertomuksessa.

LIITE 34. Rahoitusvarat ja niistä tilikaudella kirjatut arvonalentumistappiot

OP-Asuntoluottopankki Oyj:n rahoitusvarat koostuvat liitetiedoissa 12-15 esitetyistä eristä. Rahoitusvaroista on kirjattu saamisryhmäkohtaisia arvonalentumisia -310 tuhatta euroa (119).

LIITE 35. Vastuut, tuhatta €

	31.12.2015			31.12.2014		
	Kirjanpito- arvo	Arvonalen- tumiset	Siirtyvä korko	Kirjanpito- arvo	Arvonalen- tumiset	Siirtyvä korko
Varat						
Saamiset luottolaitoksilta	988 490		109	119 046		2
Saamiset asiakkailta	9 610 252	278	5 018	9 329 077	523	5 699
Johdannais sopimukset	192 206			261 346		
Muut						
Yhteensä	10 790 948	278	5 126	9 709 469	523	5 701
Taseen ulkopuoliset sitoumukset						
Nostamattomat luotot ja limiitit	858			3 252		
Johdannais sopimukset				449 799		
Yhteensä	858			453 051		
Vastuut yhteensä	10 791 806	278	5 126	10 162 520	523	5 701

LIITE 36. Vastuut sektoreittain, tuhatta €

	31.12.2015			31.12.2014		
	Taseen netto- vastuut	Taseen ulko- puoliset		Taseen netto- vastuut	Taseen ulkopuoliset	
	Kotimaiset	Kotimaiset	Yhteensä	Kotimaiset	Kotimaiset	Yhteensä
Yritykset	16 760		16 760	20 596		20 596
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	1 180 804		1 180 804	380 394	449 799	830 193
Kotitaloudet	9 598 510	858	9 599 368	9 314 180	3 252	9 317 432
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt						
Yhteensä	10 796 074	858	10 796 932	9 715 170	453 051	10 168 222

LIITE 37. Luottoriskit

Pankin keskeiset luottoriskimittarit osoittavat luottoriskitilanteen olevan vakaa. 31.12.2015 oli yli 90 päivää rästissä olleita saamisista 6 428 (4 676) tuhatta euroa. Saamisista on kirjattu arvonalentumisia 79 (29) tuhatta euroa. Luottokanta oli hajautunutta. OP-Asuntoluottopankki Oyj:llä ei ole asiakaskokonaisuuksia, joiden vastuut ylittäisivät 10% omista varoista.

OP-Asuntoluottopankki Oyj:llä oli erääntyneitä saamisista 6 813 (9 571) tuhatta euroa 31.12.2015. Erääntyneeksi saamiseksi on laskettu ne lyhennykset ja korot, jotka ovat olleet maksamatta yli 30 päivää, mutta alle 90 päivää, sekä näiden luottojen koko jäljellä oleva pääoma. OP-Asuntoluottopankki Oyj:llä ei ole merkittäviä lainanhoitojoustoja.

LIITE 38. Vastuut luottokelpoisuusluokittain, tuhatta €

	31.12.2015	31.12.2014
Henkilövastuut luottokelpoisuusluokittain		
Taseen henkilövastuut luokka A	7 743 054	7 117 552
Taseen henkilövastuut luokka B	1 353 968	1 574 831
Taseen henkilövastuut luokka C	334 168	440 218
Taseen henkilövastuut luokka D	114 482	124 876
Taseen henkilövastuut luokka E	48 624	52 125
Taseen henkilövastuut luokka F	4 214	4 579
Taseen henkilövastuut luokittelematon		
Taseen ulkopuoliset henkilövastuut A	695	2 084
Taseen ulkopuoliset henkilövastuut B	12	425
Taseen ulkopuoliset henkilövastuut C	0	0
Taseen ulkopuoliset henkilövastuut D		
Taseen ulkopuoliset henkilövastuut luokittelematon	151	743
Henkilövastuut yhteensä	9 599 368	9 317 432

Yritysvastuut luottokelpoisuusluokittain	31.12.2015	31.12.2014
Taseen yritysvastuut luokka 2,0	132	142
Taseen yritysvastuut luokka 4,0		
Taseen yritysvastuut luokka 4,5	4 926	5 959
Taseen yritysvastuut luokka 5,0	6 731	9 114
Taseen yritysvastuut luokka 5,5	2 250	2 878
Taseen yritysvastuut luokka 6,0	2 079	1 369
Taseen yritysvastuut luokka 6,5	131	540
Taseen yritysvastuut luokka 7,0	326	
Taseen yritysvastuut luokka 7,5		73
Taseen yritysvastuut luokka 8,0	17	18
Taseen yritysvastuut luokka 9,0		
Taseen yritysvastuut luokka 10,0	169	502
Taseen yritysvastuut luokittelematon	0	
Taseen ulkopuoliset yritysvastuut luokittelematon		
Taseen ulkopuoliset yritysvastuut luokka 5,0		
Taseen ulkopuoliset yritysvastuut luokka 5,5		
Taseen ulkopuoliset yritysvastuut luokka 6,0		
Taseen ulkopuoliset yritysvastuut luokka 10,0		
Yritysvastuut yhteensä	16 760	20 596

LIITE 39. Varainhankinnan rakenne, tuhatta €

	31.12.2015	Osuus, %	31.12.2014	Osuus, %
Velat luottolaitoksille	1 375 000	12,7	1 505 000	15,4
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	9 002 669	82,9	7 810 673	79,7
Muut velat	108 485	1,0	122 116	1,2
Oma pääoma	371 937	3,4	356 459	3,6
Yhteensä	10 858 091	100,0	9 794 248	100,0

LIITE 40. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma jäljellä olevan juoksuajan mukaan, tuhatta €

31.12.2015	Alle 3 kk	3 - 12 kk	1 - 5 v	5 - 10 v	Yli 10 v	Yhteensä
Rahoitusvarat						
Saamiset luottolaitoksilta	245 120	10 000	733 369			988 490
Saamiset asiakkailta	220 602	730 801	3 457 116	2 947 242	2 254 491	9 610 252
Rahoitusvarat yhteensä	465 723	740 801	4 190 485	2 947 242	2 254 491	10 598 741

Rahoitusvelat						
Velat luottolaitoksille	750 000	167 000	458 000			1 375 000
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		1 009 634	4 705 916	3 287 119		9 002 669
Rahoitusvelat yhteensä	750 000	1 176 634	5 163 916	3 287 119		10 377 669

31.12.2015	Alle 1 v	Yli 1 v	Yhteensä
Taseen ulkopuoliset sitoumukset*		858	858
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä		858	858

31.12.2014	Alle 3 kk	3 - 12 kk	1 - 5 v	5 - 10 v	Yli 10 v	Yhteensä
Rahoitusvarat						
Saamiset luottolaitoksilta	109 046		10 000			119 046
Saamiset asiakkailta	233 168	705 504	3 318 659	2 839 004	2 232 743	9 329 077
Rahoitusvarat yhteensä	342 214	705 504	3 328 659	2 839 004	2 232 743	9 448 123

Rahoitusvelat						
Velat luottolaitoksille	880 000		459 000	166 000		1 505 000
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		999 169	4 445 149	2 366 356		7 810 673
Rahoitusvelat yhteensä	880 000	999 169	4 904 149	2 532 356		9 315 673

31.12.2014	Alle 1 v	Yli 1 v	Yhteensä
Taseen ulkopuoliset sitoumukset*		3 252	3 252
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä		3 252	3 252

* Sitovat luottolupaukset

LIITE 41. Rahoitusriski

OP-Asuntoluottopankki Oyj:n merkittävin rahoitusriskin lähde on keskittynyt varainhankinta. OPn maksuvalmiuden hoito on keskitetty Pohjola Pankkiin ja tästä syystä myös OP-Asuntoluottopankki Oyj voi hyödyntää OPn maksuvalmiusreservejä.

LIITE 42. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteetit erääntymisen tai uudelleenhinnoittelun mukaan, tuhatta €

Sopimuksen mukaiset uudelleenhinnoittelupäivät tai niitä aikaisemmat eräpäivät 31.12.2015.

31.12.2015	1 kk tai alle	> 1 - 3 kk	> 3 - 12 kk	> 1 - 2 v	> 2 - 5 v	> 5 v	yhteensä
Rahoitusvarat							
Saamiset luottolaitoksilta	245 120	58 538	537 239		147 592		988 490
Saamiset asiakkailta	2 429 625	2 521 588	4 610 126	14 411	18 370	16 132	9 610 252
Rahoitusvarat yhteensä	2 674 745	2 580 126	5 147 366	14 411	165 962	16 132	10 598 741
Rahoitusvelat							
Velat luottolaitoksille	750 000	625 000					1 375 000
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		199 979	1 195 090	1 248 040	3 257 897	3 101 663	9 002 669
Rahoitusvelat yhteensä	750 000	824 979	1 195 090	1 248 040	3 257 897	3 101 663	10 377 669

Velat, joilla on huonompi etuoikeus

Velat, joilla on huonompi etuoikeus yhteensä

31.12.2014	1 kk tai alle	> 1 - 3 kk	> 3 - 12 kk	> 1 - 2 v	> 2 - 5 v	> 5 v	yhteensä
Rahoitusvarat							
Saamiset luottolaitoksilta	109 046		10 000				119 046
Saamiset asiakkailta	2 545 736	2 449 857	4 272 896	9 164	29 992	21 433	9 329 077
Rahoitusvarat yhteensä	2 654 782	2 449 857	4 282 896	9 164	29 992	21 433	9 448 123
Rahoitusvelat							
Velat luottolaitoksille	800 000	705 000					1 505 000
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		199 967	1 260 387	1 008 603	3 236 578	2 105 137	7 810 673
Rahoitusvelat yhteensä	800 000	904 967	1 260 387	1 008 603	3 236 578	2 105 137	9 315 673

Velat, joilla on huonompi etuoikeus

Velat, joilla on huonompi etuoikeus yhteensä

LIITE 43. Korkoriski

OP-Asuntoluottopankki Oyj:n korkoriskimittarina käytetään tunnuslukua, jossa 1 prosenttiyksikön korkotason nousun vaikutusta korkoposition nykyarvoon ilman asiakasmarginiaa verrataan pankin omiin varoihin. Vuoden lopussa tunnusluvun arvo oli käytännössä 0,16 %. Pankin korkoriskiä voidaan pitää pienenä.

Korkoriskin herkkyyshanalyysi

Tuhatta euroa	Riskiparametri	Muutos	Vaikutus omaan pääomaan	
			31.12.2015	31.12.2014
Korkoriski	korko	1%-yksikköä	602,4	239,9

LIITE 44. Kiinteistöriski

OP-Asuntoluottopankki Oyj:n haltuun ei ole joutunut maksamattoman saamisen vuoksi kiinteistöjä, asunto- tai kiinteistöosakeyhtiön osakkeita tai osuuksia.

OP-ASUNTOLUOTTOPANKKI OYJ

TILINPÄÄTÖKSEN JA TOIMINTAKERTOMUKSEN ALLEKIRJOITUS

Helsingissä 4. päivänä helmikuuta 2016

Harri Luhtala
Puheenjohtaja

Elina Ronkanen-Minogue

Hanno Hirvinen

Lauri Iloniemi
Toimitusjohtaja

TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu tilintarkastuskertomus.

Helsingissä 10. päivänä helmikuuta 2016

KPMG Oy Ab
KHT-yhteisö

Juha-Pekka Mylén
KHT

KPMG Oy Ab
PL 1037
00101 HELSINKI

Käyntiosoite:
Töölönlahdenkatu 3 A
00100 HELSINKI
Puhelin 020 760 3000
Faksi 020 760 3399
www.kpmg.fi

TILINTARKASTUSKERTOMUS

OP-Asuntoluottopankki Oyj:n yhtiökokoukselle

Olemme tilintarkastaneet OP-Asuntoluottopankki Oyj:n kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1.–31.12.2015. Tilinpäätös sisältää taseen, tuloslaskelman, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot.

Hallituksen ja toimitusjohtajan vastuu

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta ja siitä, että tilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat oikeat ja riittävät tiedot Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti. Hallitus vastaa kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä ja toimitusjohtaja siitä, että kirjanpito on lainmukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty.

Tilintarkastajan velvollisuudet

Velvollisuutenamme on antaa suorittamamme tilintarkastuksen perusteella lausunto tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Tilintarkastuslaki edellyttää, että noudatamme ammattieettisiä periaatteita. Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää, että suunnittelemme ja suoritamme tilintarkastuksen hankkiaksemme kohtuullisen varmuuden siitä, onko tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa olennaista virheellisyttä, ja siitä, ovatko hallituksen jäsenet tai toimitusjohtaja syyllistyneet tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus yhtiötä kohtaan taikka rikkoneet luottolaitostoiminnasta annettua lakia, osakeyhtiölakia tai yhtiöjärjestystä.

Tilintarkastukseen kuuluu toimenpiteitä tilintarkastusevidenssin hankkimiseksi tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen sisältyvistä luvuista ja niissä esitettävistä muista tiedoista. Toimenpiteiden valinta perustuu tilintarkastajan harkintaan, johon kuuluu väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvan olennaisen virheellisyyden riskien arvioiminen. Näitä riskejä arvioidessaan tilintarkastaja ottaa huomioon sisäisen valvonnan, joka on yhtiössä merkityksellistä oikeat ja riittävät tiedot antavan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisen kannalta. Tilintarkastaja arvioi sisäistä valvontaa pystyäkseen suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta ei siinä tarkoituksessa, että hän antaisi lausunnon yhtiön sisäisen valvonnan tehokkuudesta. Tilintarkastukseen kuuluu myös sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuuden, toimivan johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden kohtuullisuuden sekä tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yleisen esittämistavan arvioiminen.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonne perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Lausunto tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös antaa EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot pankin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista.

Tilinpäätös ja toimintakertomus antavat Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot pankin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat ristiriidattomia.

Helsinki 10. helmikuuta 2016

KPMG OY AB

Juha-Pekka Mylén
KAT